

O'ZBEKISTON ADAVIYOTI VA SAN'ATI

1956-YIL 4-YANVARDAN
SHIQA BOSHLAGAN

АДАБИЙ-БАДИЙ, МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ, ИЖТИМОЙ ГАЗЕТА

№ 19 (4521)
2019 ЙИЛ 10 МАЙ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚИ

Ассалому алайкум, қадри юртошлар!
Муҳтарам фахрийлар!
Хурматли меҳмонлар!
Сиз, азизларни, кўпмиллатли бутун халқимизни Иккинчи жаҳон урушида эришилган Галабанинг 74 йиллиги билан чин қалбимдан самимий муборақбод этаман.
Бугун барчамиз аввало буюк Галабага бекиёс ҳисса қўшган, мана шу ёруғ кунларга етиб келолмаган азиз инсонларни ёд этамиз, уларнинг хотираси, пок руҳлари олдига таъзим қиламиз. Шафқатсиз урушда, машаққатли меҳнат фронтини мардлик ва жасорат кўрсатган барча фахрийларимизга юксак ҳурмат ва эҳтиром, чуқур миннатдорлик билдираюман.
Хеч шубҳасиз, орадан қанча йиллар, замонлар ўтмасин, буюк Галабанинг қадр-қиммати ва аҳамияти тобора ортиб бораверади.
Минг-минглаб жасур ота-боболаримиз дунёдаги кўплаб ҳалқлар қаторида бу муҳдиш урушда чинакам қаҳрамонлик кўрсатдилар. Бу сўнмас жасорат, мана, 74 йилдирки, биз учун мардлик мактаби, гуруҳ-иштирок манбаи бўлиб келмоқда ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.
Ҳақиқатан ҳам, 9 май — Галаба кун эл-юртимизнинг асл фарзандлари беш йил давомида мардона

жанг қилиб, ёвуз душманини тор-мор этган, мислсиз талофатлар эвазига эришган шон-шараф айёмидир.
Бу — ҳеч қачон унутилмайдиган, ҳеч қандай куч билан тортиб ололмайдиган буюк тарих, қудратли маънавий бойлигимиз десак, ани ҳақиқат бўлади.
Биз бу тарихдан куч-қувват оламиз. Бу тарих бизни тинчликни асраб, барча халқлар билан дўст ва ҳамкор бўлиб, ёруғ келажак бунёд этишга даъват этади.
Ушбу тананали, ани вақтда маъносиз кунларда ўтмишдан зарур сабоқ ва хулосалар чиқариш учун уруш даврига қайта-қайта мурожаат қилишимиз табиийдир.
Инсоният тарихидаги энг даҳшатли бу урушда 1 ярим миллиондан ортиқ Ўзбекистон фуқароси қатнашган. Уларнинг ярим миллиондан зиёди ҳалок бўлган, 133 минг нафарга яқини бедарак йўқолган. 60 мингдан ортиқ ватандошимиз эса урушдан ногирон бўлиб қайтган.
Ўзбекистонлик 120 мингдан зиёд аскар ва офицер жанг майдонларидаги жасорати учун жанговар орден ва медаллар билан мукофотланган. Уларнинг орасида 280 нафар Совет Иттифоқи Қаҳрамони, 82 нафар учала даражадаги "Слава" орденига сазовор бўлган жасур инсонлар борлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Уша оловли йилларда Ўзбекистонда етти ёшдан етмиш ёшгача бутун халқимиз "Ҳамма нарса — фронт учун, ҳамма нарса — галаба учун!" деб яшади, ором ва ҳаловатдан воз кечиб, тинимсиз оғир меҳнат қилди. Республикаимиз фронтнинг мустаҳкам таъминот базасига айланди.
Юртимиздан жанг майдонларига 2 мингдан зиёд самолёт, кўплаб қурол-яроғлар, ҳарбий-санитария поездлари, юзлаб дала ошқоналари, палаткалар, улкан миқдорда озиқ-овқат, кийим-кечак ва бошқа маҳсулотлар етказиб берилди.
Ўзбекистон аҳли уруш ҳудудларидан кўчириб келтирилган 1 миллионга яқин инсонга бошпана бериб, ўз нонини улар билан баҳам кўрди. Айниқса, ота-онани, оиласидан жудо бўлган 200 минг нафар бегуноҳ болаларни "Сен етим эмассан!" деб бағрига босиб, меҳр-муруват кўрсатди.
Албатта, бу рақамлар — шунчаки статистик маълумотлар эмас. Бу рақамлар бошимиздан кечирган муҳдиш уруш оқибатларини ҳеч қачон унутмасликка чақиради. Шу билан бирга, бугунги тинч ва гўзал ҳаётнинг қадрига етиб, доимо ҳушёр ва огоҳ бўлишга, ёшларни Ватанга садоқат руҳида тарбиялашга хизмат қилади.
Давоми иккинчи саҳифада.

20 МИЛЛИОН 30 МИЛЛИОН 100 МИЛЛИОН

(Уинстон Черчилл. Иосиф Сталин. Андрей Вознесенский. Режиссёр Стивен Спилберг. Оддий аскар Жеймс Раян. Ўзбек оналари ва устоз Абдулла Орпов)

"Отам ва Иккинчи жаҳон уруши" китобидан)
Буюк Британия Бош вазири Уинстон Черчилл ҳукумати гитлерчилар Германиясига қарши биргаликда курашиш тўғрисидаги 1941 йилнинг июлида ва иттифоқчилик тўғрисидаги 1942 йилнинг май ойида СССР билан имзоланган битт ва шартномага қарамасдан, СССРни менсимай ва кучсизлантириш мақсадида Иккинчи фронтни белгиланган муддатда очишни журтга пайсалга солиб келган. Черчилл СССР, АҚШ, Буюк Британия давлат бошлиқларининг 1943 йилда ўтказилган Техрон, 1945 йилда ўтказилган Ялта ва Потсдам конференцияларининг қатнашчиси сифатида ўз мавқеи ва қарашларида қаттиқ бўлган.
Бир қанча қизиқарли тарихий-мемуар асарлар муаллифи, 1953 йилда таниқли Америка ёзувчиси Эрнест Хемингуэй билан бир пайтда Адабиёт буйича Нобель мукофотига сазовор бўлган Черчилл ҳазратлари наинки буюк давлат арбоби, балки сиёсий зарофати ва донишмандлиги билан ҳам ном қозongan эдик ва билимдон шахс бўлган. Сталин ҳақида у, жумладан шундай гапларни айтган:
"Сталин Россияни чўлтоқ ҳасса билан қабул қилиб, атом бомбаси билан қолдириб кетди."
"СССРнинг қурбонлигига йўқотишлари улардан туғилмаган болаларнинг ҳам кўйи ҳисобланганда Сталин ҳукмронлигининг охирига келиб 100 миллион кишига етди."

ЎЗБЕК ЙИГИТИ — ОЛЕСЬ ГОНЧАР АСАРИ ҚАҲРАМОНИ

Полковник Ҳошим Ҳўжаевнинг таърифни дастлаб мактабда сабоқ берган устозим Раҳимжан Ёқубжоновдан эшитиб, оиласи, фарзандлари билан танишганман. 1972 йилда бу мард инсон ҳақида "Тошкент оқшоми" газетасида "Ўзбек полковник командири" номли мақолам чоп этилганди. Кейинчалик полковникнинг қуродошларидан ҳам кўплаб қимматли маълумотлар тўпладим. Эътиборингизга ҳавола этилганган мақсур мақола ўша маълумотлар асосида дунёга келди.

Иван Меркурьевич Дубинин уруши 1945 йил май ойида Прага яқинида яқунлади. Бу пайтда у 2-Украина фронт таркибига кирган 7-армиянинг 72-дивизиясидаги 222-ўқчи полк штаби бошлиғининг ёрданчиси лавозимда хизмат қиларди.
Иван Меркурьевичга 1945 йил ноябрда уйига қайтишга рухсат беришди. У жонажон Хоразмига келиб, урушга ишлаган жойида — Урганч темирйўл станциясида меҳнат қила бошлади. 1948 йил эди. Бир кун у Урганчдаги китоб дўконига кирганида, жапондаги "Байроқдорлар" номли китобга кўзи тушди. Уни олиб варақларкан, бирдан муаллифининг исм-фамилияси кўзига оловдай кўринди. Беихтиёр: "Ия, бу полкдошим, миномётчи сержант Александр Гончар эмасмикан?" деб юборди. О.Гончар билан Дубинин нафақат бир полкда — Ҳ.Ҳўжаев полкида, ҳатто бир батальонда хизмат қил-

БИЗ УЧУН ТИНЧ ВА ОСОЙИШТА ҲАЁТ ЯРАТГАН ФИДОЙИ БОБОЛАРИМИЗ ХОТИРАСИ МАНГУДИР

Бугунги тинч ва осойишта кунлар учун жон фидо қилган аждодларимиз хотирасини ёд этиши, эзу ишларини давом эттириши, сафимизда юрган, элу юрт тинчлиги ва равнақи йўлида хизмат қилган кексаларни эъзозлаш маънавий ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланган.

Мамлакатимизда кенг нишонланаётган Хотира ва қадрлаш кун мазмун-моҳиятида ана шундай эзу тамойиллар муҳассам.
Ушбу айём кунлари бугунги тинч-осойишта ҳаётга қандай оғир синов ва машаққатлар эвазига эришилганини яна бир бор чуқур ҳис этамиз. Бу йилда қурбон бўлган юрдошларимиз хотирасига таъзим қиламиз.
Президент Шавкат Мирзиёевнинг жорий йил 23 апрелдаги "Иккинчи жаҳон уруши оркестр садолари остида Мотамсаро она ҳайкали пойига гулчамбар қўйди.
Шу кун Тошкент шаҳрида Ботаника боғида Хотира ва қадрлаш кун ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган галабанинг 74 йиллигига бағишланган байрам тадбири бўлиб ўтди.
Тадбирга Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардан уруш ва меҳнат фахрийлари таклиф этилди.
Давлатимиз раҳбари байрам тадбирига келган уруш ва меҳнат фахрийларининг ҳар бири билан алоҳида салоомлашиб, ҳол-аҳвол сўради. Уларга сихат-салооматлик, узок умр тиллади. Нурунийлар юртимизга тинчлик-осойишталик, халқимизга фаровонлик тилаб дуолар қилди.
Раъзий саҳнада машҳур ўзбек генерали Собир Раҳимов кўмондонлигидаги дивизиянинг қаҳрамонлиги акс эттирилди. Президент фахрийлар билан бирга уни томоша қилди.
Президент Шавкат Мирзиёев Хотира ва қадрлаш кун ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган галабанинг 74 йиллиги билан барча фахрийларни, бутун халқимизни табриклади.
Богда Иккинчи жаҳон уруши давридаги композициялар инсталляцияси акс эттирилган. Поезд ва ҳарбий техникалар намойиш қилинган. Кўмондонлик штаби, окоп ва блиндажлар, тиббиёт пункти, дала ошқонаси қўрилган. Жанг майдонларида аскарларимиз кўрсатган мардлик ва жасорат, урушдан қайтмаган минглаб юрдошларимизнинг муқаддас хотираси, ота-боболаримизнинг фронт орти меҳнат фаолияти акс этган.

Саҳна ортидаги улкан монитorda халқимизнинг уруш даврида кўрсатган матонат ва жасорати, ёвуғ ўғлонларининг мислсиз қаҳрамонликлари акс этган лавҳалар намойиш қилинди. Мардлик, Ватан, тинчлик таранум этилган широрлардан юраклар жунбушта келди.
Давлатимиз раҳбари галабага катта ҳисса қўшган ватандошларимизнинг жасорат ва матонатини янада чуқур ўрганиш, уларнинг ҳаёти ва фаолияти ҳақида янги илмий тадқиқотлар, бадиий асарлар, кинофильмлар ва спектакллар яратиш, ёшларимиз қандай фидойи инсонларнинг жасорати эвазига бугунги тинч ва бахтли замонда яшаётганини билиши ва бунинг қадрига етиш зарурлигини таъкидлади.
Бутун дунёда миллионлаб инсонлар умрига зомин бўлган, мислсиз йўқотишлар, талафот ва мусибатлар келтирган Иккинчи жаҳон уруши инсоният тарихидаги энг даҳшатли, энг қонли қирғин бўлганини ҳеч ким унутмайди. Уруш арафасида Ўзбекистонда 6,5 миллион аҳоли яшаган. Урушда қатнашган 1,5 миллиондан ортиқ ўзбекистонликнинг ярим миллиондан зиёди ҳалок бўлган, яна қанча-қанчаси майиб-мажруҳ бўлиб қайтгани, қанчаси бедарак йўқолгани ҳисобга олинмаган бўлса, бу галаба халқимиз учун нақадар қимматга тушгани яққол аён бўлади.
Халқимизнинг уруш йилларидаги чинакам матонат ва жасорати бутун инсоният учун ибратдир. Ўзбек халқи жанг майдонларидан юртимизга эвакуация қилинган бир миллионга яқин кишига ўз уйдан жой берди. Улар орасидаги 200 минг болани юзлаб ўзбек оилалари "Сен етим эмассан", деб ўз лавҳага олган, охириги бир бурда нонини улар билан баҳам кўрган. Тошкентлик Шомаҳмадовлар оиласи 14 нафар, қапқаўронлик Самаловлар оиласи 12, бухоролик Жўраев ва Ашурхўжаевлар оиласи 8 нафардан болани ўз бағрига олган. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.
Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан пойтахтимиздаги Халқлар дўстлиги майдонига тошкентлик темирчи Шомаҳмадовлар оиласи хотирасига хурмат сифатида барпо этилган ҳайкал қайта ўрнатилгани билан бағрикенглигини яна бир намунасидир.
Давлатимиз раҳбари ани вақтда Тошкент шаҳрида Галаба боғини барпо этиш бўйича лойиҳа-қурилиш ишлари бошлаб юборилганини қайт этди.
Албатта, бу боғ ва унинг таркибида бунёд этилган Шон-шухрат музейини меъморий жиҳатдан энг гузал ва мукамал лойиҳалар асосида яратамиз. Бу муҳташам ёдгорлик маъмурасининг ички маъно-мазмунини, музей экспозициясини шакллантиришда биз муҳтарам фахрийларимиз, тарихчи олимларимиз, ижодкор зиёлиларимиз, кенг жамоатчиликнинг фикр-мулоҳазалари, таклиф ва тавсияларига таянамиз, леда Президент.
— 1943 йил урушга кетдим, — дейди Сирдарё тумани Деҳқонобод маҳалласида яшовчи Холқўзи ота Тошқўзиёв. — Галабани сўнг узоқ йиллар кутубхоначи бўлиб ишладим. Турмуш ўртоғим Мукаррамхон билан ўн фарзанди улайтирдик. Олтидан ортиқ нева-ра-чеварамиз бор. Уларларни эслаш биз учун азоб. Галабага ҳисса қўшган ўнлаб қурлош дўстларимиз хоки бегона юртолрда қолди кетди. Илоҳим у кунлар қайтиб келмасин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚИ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Хурматли ватандошлар!
Барчангизга маълум, Иккинчи жаҳон урушида, меҳнат фронтда иштирок этган муътабар фахрийларимизга юксак эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш Ўзбекистонда олиб борилаётган давлат сиёсатининг устувор йўналиши бўлиб келмоқда.
Бугунги овоз ва эркин ҳаёт учун, фарзандларимизнинг бахти ва камоли учун биз уларнинг олдига чексиз қарздоримиз.
Бу азиз инсонларни асраб-авайлаш, уларнинг соғ-саломат ва мазмуни умр кечиришлари учун барча шароитни яратиб бериш — ҳаммамизнинг муқаддас инсоний бурчимиздир. Айниқса, раҳбар ва мутасаддилар бунини биринчи навбатда чуқур ҳис этишлари лозим.
Биз шу мақсадда бошлангач ишларимизни бундан буён ҳам изчил давом эттирмай, шу йўлда давлатимиз ва жамиятимизнинг бор куч ва имкониятларини сафарбар этамиз.
Азиз дўстлар!
Хабарингиз бор, келгуси йили Галабанинг 75 йиллик байрами халқаро миқёсда кенг нишонланади.
Ҳозирги кунда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари билан бирга бу қутлуғ сана муносиб қутиб олиш ва юқори савияда ўтказиш учун катта тайёргарлик кўрмоқдамиз. Жумладан, Ўзбекистон халқининг буюк Галабага қўшган муносиб ҳиссасини акс эттирадиган, ғоят муҳим тарихий маълумотларни ўзида муҷассам этган китоб-альбом нашрга тайёрланмоқда.
Айни вақтда Тошкент шаҳрининг энг кўрак масканларидан бирида ушбу шонли санага бағишланган Галаба боғини барпо этамиз. Бу борада лойиҳа-қурилиш ишларини бошлаб юборганимизни бутун сизларга маълум қилмоқчиман.
Албатта, бу боғ ва унинг таркибида бунёд этиладиган шон-шухрат музейини энг ўзгал ва пухта ишланган лойиҳалар асосида яратамиз.

Аммо бу муҳташам ёдгорлик мажмуасининг маъно-мазмуни, музей экспозициясини шакллантиришда биз муҳтарам фахрийларимиз, тарихчи олимларимиз, ижодкор зиёлиларимиз, кенг жамоатчиликнинг фикр-мулоҳазалари, таклиф ва тавсияларига таянамиз.
Шунинг учун буюк Галабага ҳисса қўшган ватандошларимиз ҳаёти, жасорат ва матонатини янада чуқурроқ ўрганишимиз, бу ҳақда янги илмий тадқиқотлар, бадиий асарлар, кинофильм ва спектакллар яратишимиз керак. Ёшларимиз қимматли жасорати тўғрисида қарийб 75 йил мобайнида уруш балонсини кўрмасдан, тинч ва бахтли замонда яшаётганимизни билиши ва бунинг қадрига етиши зарур.
Мана, барчамиз гувоҳимиз, ўша даҳшатли жангларда иштирок этган, урушнинг азоб-уқубатларини кўрган кишилар сони, афсуски, камайиб бормоқда. Ҳатто уларни таниган, билган одамлар сафи ҳам камаймоқда. Бундай инсонлар, уларнинг ҳар битта сўзи олтинга тенг бўлиб бормоқда.
Шунинг учун уруш ҳақидаги, уруш қаҳрамонлари ҳақидаги маълумотларни улардан эътибор олиб, халқимизга етказишимиз керак. Жойларда, таълим-тарбия масканларида **“Маҳалламиз қаҳрамонлари”**, **“Ватан ҳимоячилари”** деган тасвирий кўргазмалар ташкил этсак, ўйлайманки, нур устига нур бўлади.
Бу кўргазмаларда уруш иштирокчилари билан бирга муҳташам йилларда тинч-осойишта ҳаётимизни ҳимоя қилиш йўлида мардлик кўрсатган аскар ва офицерларимиз тўғрисида ҳам маълумотлар ўз аксини топиши мақсадга мувофиқдир.
Шу тариқа биз ўз тарихимизни, аждодаларимизга хос жасорат ва матонат тўғрисида, жанговар анъаналарни келгуси авлодларимизга мерос қилиб қолдиришга эришамиз. Бу ишларни бутун қилмасак, эртага кеч бўлиши мумкин.
Фурсатдан фойдаланиб, мен барчангизни тарихни ўрганишда янада уйғоқ, янада фаол бўлишга қаҳирмоқчиман. Тарихга сергак қара-

ган одамгина доимо хушёр ва огоҳ бўлиб яшайди. Бугунги вазиятга ҳам, келгуси жараёнларга ҳам ҳолис ва ҳаққоний баҳо бера олади. Бу эса ҳозирги мураккаб ва шиддатли замонда тинчлик ва барқарорликни таъминлаш, юксак таракқиётга эришишнинг энг муҳим шартидир.
Азиз дўстлар!
Уруш қаҳрамонлари ҳақида гапирар эканмиз, табаррук Она сиймоси кўз ўнгимизда намоен бўлади. Чунки эл-юрт ҳимоясини ор-номус иши деб биладиган мард ва ботир ўғлонларни вояга етказган улўғ зот — онадир. Урушнинг барча азоб-уқубатларини энг кўп тортган инсонлар ҳам муштарип оналаримиздир.
Бамисоли сабр-бардошдан яралган, уруш йилларида муқаллас Ватан тимсолига айланган бундай метин иродали оналар юртимизда кўплаб топилди.
Сўзимнинг исботи учун бир мисол келтирмоқчиман. Тошкент вилояти, Зангиота туманидаги Хонобод қишлоғида Зулфия ая Зокирова исми бир муътабар онахон яшаб ўтганлар. Том маънода буюк бу инсоннинг жасоратини таърифлаш тил ожиз.
Турмуш ўртоғи Холмат ака вафот этгач Зулфия ая беш ўғил ва бир қизни тарбиялаб вояга етказганлар.
Ҳаммамиз яхши биламиз, она зоти учун фарзанд доғини кўришдан ҳам оғир йўқотиш йўқ. Зулфия ая Зокирова Иккинчи жаҳон урушида бир эмас, беш азамат ўғилдан — Исоқжон, Аҳмаджон, Мамажон, Ваҳобжон, Юсуфжон исми азиз фарзандларидан жудо бўлган.
Ўзингиз айтинг, қадрли дўстлар, ҳар қандай одамни ҳам йиқитиб, яқсон қиладиган тақдирнинг бундай бешафқат зарбасига бардош бериш мумкинми?
Лекин Зулфия Зокировадек матонатли, қаҳрамон ўзбек аёли бунга бардош бера олди. Шундай фожиага қисматга беш марта кўкени қалқон қилиб, беш марта ҳам мардона оёққа турди. Бунинг учун одамда қанчалик кучли ирода, қанчалик метин сабр-бардош бўлиши керак!

Ўвуз уруш тўғрисида аянинг тўрт келини бева, беш набираси етим бўлиб қолди. Унинг ўзи эса бир умр мотамда яшайди. Лекин ҳеч қачон умидсизликка тушмади, ўғилларининг сўнмас хотираси, ёрғу кунлар ёди билан, келинлари, набираларининг ҳаёти, орзу-умидлари билан яшайди.
“Жойи чиқса, турмуш қилинлар, мен сизлардан мингдан-минг розиман”, дейди Зулфия ая келинларига. Лекин улар ҳам Зулфия аядан ўрнак олиб, унга мадад бўлиб, барчаси ўз ёрига, онласига содиқ қолади, бошқа турмуш қурмайди.
Мана, ўзбек аёлларининг, ўзбек халқининг ҳақиқий жасорати ва матонати!
Мана, севги ва садоқат мадҳияси, унинг энгилмас куч-қудрати!
Мана, ёшларимиз, фарзандларимиз қимдан намуна ва ўрнак олишлари керак!
Ҳаётда бирон-бир қийинчиликка дуч келса, умидсизликка тушмасдан, уларни бардош билан енгиб ўтишда Зулфия Зокирова ва унинг онаси ёш авлодимиз учун чинакам ибрат мактаби эмасми?
“Яхшилар ёди ҳеч қачон унутилмайди”, дейди халқимиз. Биз эзгу ният билан барпо этилган Галаба боғи марказига Зулфия Зокирова ва унинг фронтдан қайтмаган беш ўғли, садоқатли келинлари хотирасига атаб муҳташам ҳайкал ўрнатсак, унга **“Матонат мадҳияси”** деб ном берсак, нима дейсизлар?
Хурматли анжуман иштирокчилари!
Бугунги янги ҳаёт, беқиёс ўзгаришлар ҳаммамиздан янгиҳа сафарбарликни талаб этмоқда. Мана шу жараёнда тинчликни асраш, дунёдаги тараққиётларни халқлар, давлатлар билан ҳамкорликни кучайтириш бош вазифамизга айланмоқда.
Ўзбекистон ташқи сиёсатида узоқ-яқин барча давлатлар, аввало, қўшни мамлакатлар билан ўзаро манфаатли, дўстона алоқаларни ривожлантириш бундан буён ҳам устувор йўналиш бўлиб қолади.

Айни вақтда яна бир ҳақиқатни ҳам ҳеч қачон эсимиздан чиқармаслигимиз керак. Энг катта, бебаҳо бийлигимиз бўлган тинчликка раҳна солиш, турли халқлар ўртасида уруш оловини ёқиш, миллий ва диний зиддиятларни авж олдиришга уринаётган кучлар ҳам йўқ эмас. Бундай ёвуз кучларга қарши курашда аввало доимий хушёрлик ва огоҳлик, жаҳолатга қарши — маърифат, бутун халқимизнинг бирлиги ва ҳамжиҳатлиги ҳал қилувчи роль ўйнайди.
Шу мақсадда муҳташамимиз ва тинч ҳаётимизнинг ишончли ҳимоячиси бўлган Куроли Кучларимизнинг жанговар қудрати ва салоҳиятини янада ошириш, халқ ва армия бирлигини муҳташамлаш бўйича улкан ишларни амалга оширмоқдамиз.
Ҳозирги ғоят мураккаб ва таҳликали замонда ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларни турли зарарли таъсирлардан асраш янада муҳим аҳамият касб этмоқда.
Ана шу вазифаларни муваффақиятли адо этишда муҳтарам фахрийларимизнинг жасорати, шонли анъаналари, ҳеч шубҳасиз, биз учун ҳаммиша ибрат бўлиб хизмат қилади. Айниқса, сизлар барча ишларимизда доно маслаҳатгўй, тоғдек таянч бўлиб, халқимизни рози қилиш йўлидаги ислохотларимизга ўз амалий ишларингиз, дуоларингиз билан мадад бериб келмоқдасиз. Ва биз бунини юксак қадрлаймиз, сизлар билан чексиз фахрланамиз!
Фурсатдан фойдаланиб, бугунги тинч ва овоз, эркин ҳаётимиз, мусоффо осмонимиз учун ўз номидан, кўпмиллатли Ўзбекистон халқи номидан сизларга яна бир бор чуқур миннатдорчилик билдирамиз.
Барчангизга сийҳат-саломатлик, бахт-саодат, хонадонларингизга қут-баракат тилаймиз. Доимо ҳаётимизга фойз бериб, эл-юртимиз ардоғида бўлиб юришингизни Яратқандан сўрайман. Бахтимизга ҳаммиша омон бўлинг!
Галаба байрами барчамизга муборак бўлсин! Катта раҳмат сизларга!

Бошланиши биринчи саҳифада.

Иван Меркурьевич китобни дарров сотиб олиб, унда боши кўтармай ўқиб чиқди. Сўнг “Литературная газета”га хат ёзди. Хатда Дубинининг уруш йиллари тутган “Хотира дафтери”даги қарийб ҳамма гап бор эди. Газета таҳририяти Олесь Гончарни бу хат билан таништирди. Ёзувчи дарҳол жавоб мактуби ёзди:
“Мен Сизнинг хатингизни ҳаяжон билан ўқиб чиқдим. Унда полкимизнинг жанговар йўли ҳақида ва менинг трилогиядаги образларга у ёки бу даражада асос бўлиб хизмат қилган одамлар ҳақида қизиқари маълумотлар қайд этилган... Сизнинг материалингизни батафсил таҳлил қилмоқчи эмасман, лекин шунини айтмакчи, ундаги фикрлар ва мулоҳазалар жуда тўғри, энг муҳими эса, бизнинг шонли гвардиячиларимизга муҳаббат бор. Яна бир полкдошимизнинг овозини эшитганимдан беҳад хурсандман. Сизга қизгин саломим ва энг эзгу истакларимни йўллайман.
О.Гончар”.

жанубидаги ҳарбий қисмлардан бирида хизмат қилаётганди. 1941 йил охирида Хўжаев САВО (Ўрта Осиё ҳарбий округи) ихтиёрига қайтди. Бу пайтда бутун мамлакатда бўлгани сингари республикамизда ҳам халқ ҳўжалиги ҳарбий изга солина бошланган, ҳамма нарса фронт учун сафарбар этилаётганди. 1941-1942 йилларда майор Х.Хўжаев бошчилигида Керки, Шаҳрисабз, Қогон, Қўқон ва Фарғонада полк ва бригадалар тузилди.
1943 йилда у Москвадаги Олий ҳарбий академиянинг қисқа курсини тамомлади ва 2-Украина фронтдаги 7-армиянинг 72-дивизиясидаги 222-ўқчи полкка командирлик қила бошлади. 1943 йил 11 декабрда Кировград яқинидаги Вербож қишлоғида ўнг оёғидан яраланиб, Харьков шаҳридаги госпиталда да-

бизнинг буюк бойлигимиз. Булар-бўлмаста ўзининг душман ўқиға урман. Лекин кўрқоқ ҳам бўлмаганлар. Кўрқоқларнинг таъзирини ўзим бераман.
Х.Хўжаев ҳалок бўлишдан аввалроқ рафиқасига йўллаган мактубида шундай ёзган эди:
*“Салом, азизам Ойшахон!
Мактубимнинг биринчи сатрида мен тирик ва соғлом эканлигимни маълум қилдим, сен ва тўрт фарзандим тирик ва соғ-саломат бўлишларини истишони изҳор этаман.
Ойшахон! Мен сизларни кўриб келиш учун юборган одам қайтиб келди ва менга ҳамма нарса ҳақида гапирди берди. Кўнглим хотиржам бўлди.
Ойшахон! Қаттиқ жанглар бўляпти. Ме-*

Солдатлардан бири илгари сурилиб, қўлидаги гранатанинг илганини сугурди. Аммо отишга улгуролмади. Кўкрагидан ўқ еб, инграб ерга йиқилди. “Портлайди!” — полковникнинг миёсига шу фўққай урилди. У жангчи томон эмаслаб бориб, унинг панжасидаги гранатани авайлаб олиб, танкага иргитди. Ана шунда алоқа йўлида қўйишга ётган танк қопқоғи очилиб, ундаги фашист Хўжаев томон граната улоқтиришга ўлгурганди. Кучли портлаш натижасида рўй бериб тўлқин полковникни анча нарига иргитиб юборди.
Жангчилар учинчи танкни ҳам унутиб, командирлари томон югурдилар. Полковник Хўжаев сўнгги кўчини тўллаб, жон-жаҳди билан сакраб туриб кетди, лекин ўзини тугулмай ўртоқлари оёғи остига йиқилди. Командирларнинг ҳалок бўлганини кўрган жангчилар алам билан учинчи танкага ташланиб уни яқсон қилдилар.
Эртаси кўни полкдошлар командирларининг жасадини Чехословакиянинг Шахи шаҳрига келтириб, шаҳар майдонига украин фарзанди, қаҳрамон, майор Воронцов билан ёнма-ён дафн этидилар. 1945 йилнинг март ойида Х.Хўжаевнинг ординари А.А.Отаев Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси номига дивизия командири, генерал-майор А.Лосевнинг имзоси билан ёзилган мактубини олиб келди. Бу мактубда шундай дейилган: *“1945 йилнинг 17 февралда фашист боқинчиларга қарши курашда ўзбек халқининг содиқ фарзанди, Қизил Байроқли гвардиячи ўқчи полк командири, тошкентлик гвардиячи полковник Хўжаев Хошим Саидович қаҳрамонларча ҳалок бўлди. Х.Хўжаев жанговар операциялар учун Қизил Юдуз, III даражали Суворов ордени, I даражали Ватан уруши ордени ва Қизил Байроқ ордени билан мукофотланганди. Дивизия қўмондонлиги ўртоқ Хўжаев қўёғида командирларнинг энг сарасидан айрилди. Ўртоқ Хўжаев мардлик ва жасорат кўрсатишда барчага намуна эди”*.

ЭРТАКЛАРГА ЎХШАМАС...

Бугунга келиб Иккинчи жаҳон урушида қатнашган болларнинг аскарини аср тенгдошига айландилар. Айтишларича, юз ёш билан юзлашганлар ўзига ўтган юз йилликдаги тарихий воқеаларни ҳам аниқ тасаввур этиб, ҳолис сўзлаб бера олмадилар. Бу табаррук инсонларнинг ҳаётий хотиралари, айниқса, унга даҳшатли урушга кўрган-кечирганларини қўшсақ, ҳозирги ёшлар учун эртақдай туюлади.
Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан 2-Украина fronti таркибда шафқатсиз жангларда иштирок этган Абдуллажон Ортиқбоевнинг хонадонига бориб, табаррук бобони зиёрат қилдик. Бобо фронтда жанг қилганида Ингирма ёшли кичик лейтенант бўлган, орадан 50 йилдан зиёд вақт ўтиб генерал-майор унвони билан захирага чиқибди. Кейинчалик ҳам Ўрта Осиё чегара ўрамини эллик йил давомида чегара қўшинларида хизмат қилган.

ЎЗБЕК ЙИГИТИ — ОЛЕСЬ ГОНЧАР АСАРИ ҚАҲРАМОНИ

воланди. Сўнг яна ўзининг қадрдон полкида командирлик қила бошлади. Полк Днепрни кечиб ўтишда, Украина шаҳарларини озод қилишда, Руминия, Венгрия, Чехословакия учун жангларда қатнашди.
1944 йил 17 сентябрда Совинформбюро қўйидаги ахбороти берганиди: “Шимолӣ Трансильванияда бўлинмаларимиз тоғларда душманнинг парчаланган қисмларини қўвиб бориб, бир неча аҳоли пунктини озод қилди... Катта ўлжалар қўлга киритилди. Қаттиқ жанглар натижасида жангчиларимиз Тиргу-Муреш шаҳридан 6 километр олин-

да бўлган Красунешт аҳоли пунктини озод қилди”.
Тиргу-Муреш шаҳрини ҳам Хошим Хўжаев полк командири бўлган дивизия озод қилган. 1944 йил 5 ноябрда Хўжаевнинг полки Тисса дарёсини жанг билан кечиб ўтди. Иккинчи кўни қўшинлар Доба қишлоғига етиб боришди. Фашистлар бу ерда кучли мудофаа ташкил этиб, ўзюрбар техникани ишга соладилар. Олга ҳаракат қилиш учун душманнинг кучли ҳимояси халақит берарди. Қўшинлар олға силжишмаётганини билиб, Хўжаев Дубинин ротасининг командирига пунктига — энг олдинги линияга келди. Вазият билан танишиб, миномёт ротаси ҳимоясида ҳужум бошлашга қарор қилди. Халемай мишалар портлай бошлади. Аскарлар ҳужумга ўтди. Ҳамманинг олдида телогрейка кийган бир одам тўппончасини силкиб югуриб борарди. Бу Хошим Саидович Хўжаев эди.
1945 йил қишда полк Грон дарёсига етди. Январь, февраль бу ерда ҳаво совуқ, қорли бўлди. Аскарлар хандақларга ўтириб қийна-лишди. Хошим Саидович аскарларнинг аҳволини кўриб, оталарча мулоимлик билан гапириб насиҳат қилди:
— Биродарлар, қайта душманни тор-моқ қилиб юртимизга қайтамиз. Галабагача яшаш керак... Уйда бизни бола-чақамиз, ота-онамиз, севиқли ёримиз тўрт кўз бўлиб қутиб ўтиришди... Ўзингизни, ўртоқларингизни авайланг. Одамларимизни эҳтиёт қилинг. Булар

нинг кўп ажойиб ўртоқларим Ватан учун жанг қилиб ҳалок бўлишди. Биз душман билан она еришдан олдида жанг қилганимиз, биз бир-биримиздан олмасамиз, менинг катта орзуим сизлар билан учрашми. Фақат мен тирик ва соғ-саломат бўлсам бўлгани.
Учрасасак — бизнинг барча кечинмаларимиз бир соатда унутилади. Агар менга бирон корҳол бўлса, халқимиз сизларни кулфатга ташлаб қўймайди.
Ойшахон! Барча қариндошларимизга саломини етказсин, болаларни ўтиб қўй.
Учрашганимизча хайр!
Сенинг Хошимжонинг”.
17 феврал эртабдан душман артиллерия ҳужумини бошлаб юборди, танк ва бронетранспортёрлар ҳам артиллерия панасида ҳужумга ўтди. Бу пайтда Хўжаев команда пунктига эди. Унга бир неча кун аввал полковник унвони берилганди. У вазминдик билан ҳаракат қиларди.
Пиёдаларимиз бир неча танкни сафдан чиқарди. Гитлерчилар эса катта талофат кўраётганларига қарамай янгидан-янги бўлинмаларни ҳужумга ташлай бошладилар.
Хўжаев блиндажнинг иккинчи бўлинмасига ўтиб, амбраура орқали жангини боришини кузата бошлади. Блиндаж устига ва унинг атрофига тушаётган снарядлар атрофини кузатишни қийинлаштириб қўяётганди. Шунда кузатувчи душман танкларни мудофаа чизигини ёриб ўтиб, команда пункти томон келаётганини кўриб қолди. Команда пунктидаги ҳамма жангчилар блиндаждан чиқиб, алоқа йўли орқали танкларнинг ён томонида эмаслаб ўтдилар.
Кимдир куч билан отган граната олдинда келаётган танкни тўхтатиб қўйди. Фашист шошиб машинани орқага бурди. Шунда унинг мотор қисмига иккинчи граната бориб тушиб, машинани қора тутун қоплади. Далада “ура” салоси янгради. Хўжаев ва унинг гурӯҳи руҳланиб кетиб, иккинчи танкка ташландилар. Ундаги ҳайдовчи машинани орқага бурмоқчи бўлиб, бир гитлерчилари алоқа йўлига тушириб юборди ва танк секин ёнига оға бошлади. Шунда Хўжаев отган граната иккинчи танкни ҳам сафдан чиқарди.
Жангчилар хотиржам бўлиб, блиндажга қайтаётганлариде пулемёт тариллаб қолди, ҳамма бирдан яна ерга ўтди. Сафдан чиққан икки танк панасида учинчиси пайдо бўлиб қолганини ҳеч ким сезмаганди.

Албатта, бу инсоннинг бутун умр йўли ҳақида жилд-жилд китоб қилса бўлади. У сингари борини юрт тинчлиги, оёсийшчилигига бағишлаган инсонлар ҳаёти биз учун ибрат йўлидир.

Бобонинг турмуш ўртоғи Шаҳзода момо кўрган-кечирганлари ҳақида шундай ҳикоя қилади:
— Бизнинг турмуш қўрганамизда бу йил феврал ойида етмиш бир йил тўлди. Ҳаётимизнинг кўп қисми етарли турмуш шароити бўлмаган жойларда, чўп-биёбонларда ўтди. Битта тунука идишда аввал чой қайнатиб, кейин овқат қилган, ҳатто ёқишга ўтин тополмаган кунларим бўлган. Бобонгиз ўз соҳасида кўп ишларнинг бошловчиси бўлган, биринчи қадамни ташлаган. Шунинг учун кўп қийинчиликлар кўрдик. Худога шукр, мана энди ҳаётимиз фаровон, набиралар қуровидада ўтирибмиз. Уйимизга меҳмон кириб келса, бобонгиз ўн ёшга яшарди.
Абдуллажон бобо хотираларини сўзлар экан, Машраб, Рудакий, Лутфий, Бобур газалларидан, “Гўрўғли” дostonидан парчалар келтирганидан, унинг ўзбек, рус, форсий тилдаги мумтоз адабиётни яхши билишидан ҳайратта тушасан киши.

— Чегара номи улўғ, ақмо хизмати оғир жой, маданият-маърифатдан, шаҳар-қишлоқлардан нарида, чўлу биёбонларда, дарёларда ўтади. Сурхон томонларда мени бахшилар давраси кўп ўзига тортар эди, чунки болалигимда отамдан “Гўрўғли” дostonини эшитиб улгайганман. Афғон юрти доимо бизнинг зиёдилар диққат-эътиборида бўлган. Чегара қўшинларида хизматдалигимда Шароф ота Рашидов, академик шоиримиз Фафур Фулом ҳазрат Алишер Навоий хоки қўйилган қутлўғ манзил ҳақида ташвиш билан сўраганларий ёлдима.

Тўқсон беш ёшни қаршилаётган, кўксини эллиқдан ортиқ орден-медаллар беэаган Абдуллажон бобонинг ҳар бир сўзи ҳикматларга йўғрилган кўзбоғ тарих.

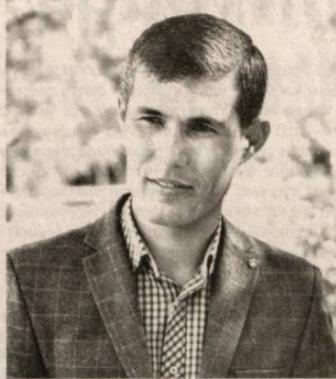
Бобо захирага чиққач, чегара қўшинлари фахрийлари уюшмасида Оқсоқоллар кенгашини бошқарди, ҳарбий хизмат ўтаётган аскарлар билан учрашувларда фаол иштирок этиб келмоқда.

Қарийб аср тенгдоши, фидойи инсон Абдуллажон бобони қадрли айём билан қўтлаймиз.

Алиазар ЭГАМНАЗАРОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

ХУМОЮН АКБАРОВ

Руслан САБУРОВ

Қорасоғ моли

Егани арпа-ю тариқ бўлса ҳам,
Меҳнатдан кафтлари ёриқ бўлса ҳам,
Қадди дол, жуссаси ориқ бўлса ҳам,
Тундай қора эди унинг сочлари.

Жангтоҳда жон кечган жасурлар хуни,
Ҳатто урушларга ундарди уни.
Углини фронтга қузатган кунни,
Тундай қора эди унинг сочлари.

Умиди кўп эди, кўнгли тўқ эди,
Кўксиди қўрқув ва ҳадик йўқ эди.
“Болам, албат, тирик қайтди” дерди,
Тундай қора эди унинг сочлари...

“Ҳаммаси фронтга, ғалаба учун!”
На кундузи тин бор, ором бор на тун.
Тотгани бурда нон, кийими юпун,
Бироқ қора эди унинг сочлари.

Жанг қурбонсиз бўлмас, дерлар, беомон
Ёмғирдек ёғиб тура дайди ўқ.
Кўксини чағаллаб йиқилди ўғлон.
Она кутар эди, ҳамон кўнгли тўқ.

Дунёнинг тўрт бурчи ёнарди буткул,
Учира олмади кўзин ёшлари:
Қирқ олти ёшида, қирқ олтинчи йил,
Лаҳзада оқарди унинг сочлари...

Почтачи бемаврид келтирган асно,
Урушнинг энг сўнгги қора хатини.
...Сенинг тимсолингда кўраман, момо,
Ўзбек аёлининг матонатини!

Санжар ЭШМУРОДОВ

Ниғоҳ

Сен турасан нарғи қирғоқда,
Ҳижрон солар мени қийноқда.
Уртанимизда тезоқар дарё,
Сенда хоҳиш борми ўтмоқда.

Ниғоҳларим юзларинг силар,
Ниғоҳингиз қадалиб синар.
Тингунчи дарё шовқини,
Юраккинам уришдан тинар.

Қалбим каби ҳаққирар тўққин,
Соҳларингиз баъзан елпинар.
Ифронингиз туйман баъзан,
Олиб келар майинг эпкинлар.

Тўлқин

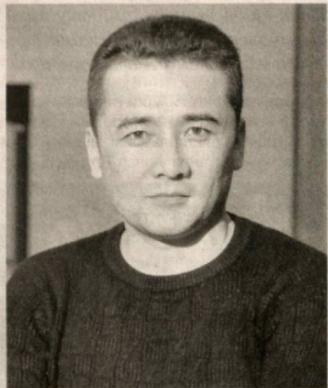
Тарновдан чак-чак томиб,
Гоҳо юракдай ёниб.
Сен менга ялинмайсан,
Мендай сенга ёлвориб
Дардини этиб дoston,
Ёмғир ёғди, Гулижон.

Соябон йўқ, сочинг ҳўл,
Сувга шўнғиб олган йўл.
Дунё губорларидан
Кутулиш билан машғул.
Бутун табиат сарсон,
Ёмғир ёғди, Гулижон.

Бу борлиқми?.. Бир танга!
Тўн ярашмас салламга.
Гоҳ бўзлатса битта нон,
Меҳр қайда санамга.
Кўз ёшим тошмай макон,
Ёмғир ёғди, Гулижон.

Ялғизга синайнайми,
Ёлғизга синайнайми.
Юрагим тўқилди деб

Дадахон МУҲАММАДИЕВ

Онегин

Сиздан айрилганман!
Ҳар ғалти икром.
Яна қанча хатта мавзу бўлар у.
Гурурдан сўнг яна битта илинж бор —
Кибр ва маломат йўғрилган туйғу...

Хат ташувчи бола сизга меҳрибон,
Юмуши пинҳона ва завқли гўё.
Сийҳи қурмай хатни бегумон
Тафтингизни қўшиб келтирган асно,

Ўқийман, таънангиз тиг каби, аммо
Енгил хўрсинасиз, сукунат оғир.
Сизни чулғаб олмиш ҳаяжон гўё,
Ёзасиз:
— Ҳаммаси тугади, ахир...

Бу азоблар ширин, о, нақадар хуш,
Ўзимни ҳижронга этганман дучор.
Сизни олисларда соғинмоқ учун
Бош олиб кетишни этдим ихтиёр.

Қалбимда сақладим, асрадим узоқ
Гуруримни босиб келган хитобни.
Сиз ва мен бу ишқни яшадик, бироқ
Буёқ Пушкин ёзиб кетган китобни.

Соқинман, юрагим келар ларзага,
Ошқора тан олмақ нақадар қийин.
Аланга чулғабган оташ лаҳзада
Сизни севишимни ёзаман
Кейин...

Хат ташувчи бола кетар, ҳар сафар
— Тўхта, — дейман,

— Ёлгон! Севмайди, — дегин.
Қайта-қайта ёзай, то тонга қадар,
Сўнг сўз сизга қолар.
Нуқта.
Онегин.

Вокзалда

Чиптага термулиб ўтирибман жим,
Вокзал ютай дейди, хаёллар дайди.
Қанийди озгина кечикса поезд,
Мени қузатгани ўзи келсайди...

Одамлар ичидан излайман сени,
Гулуз, чехраларга қарайман бир-бир.
Ахир, қузатгани келсанг-чи мени,
Поезд бизни кутиб турмайди, ахир.

Поезд тақдиримни ҳал қилди шу пайт,
У келмайди, дедим умидим узиб.
Бас, энди кетамиз, деган шаҳд билан
Паравоз чинқирди юракни эзиб.

Ҳаммаси тугади. Билдим, келмайсан,
Кетиш қўрқитди сония қадар.
Читгани йиртаман... ва келар бирдан:
— Поезд жўнаб кетди! — деган хушхабар...

Зилола ХЎЖАНИЕЗОВА

Машириф

Бир кунни тўсатдан, қайдам, баногоҳ...
Юрак зулфин қоқиб, кириб келди Бахт.
У олис-олисда яшар эди, оҳ,
Умид узган эдим, кутиб қанча вақт.

Кўешнинг нуридан, тонгги нафасдан
Қўлида бир даста гули бор эди.
Кўнглим қушдай учиб чиқди қафасдан,
Гарчи хазон фасли, дил баҳор эди.

Апил-тапил кийиб заррин либосин,
Ўзига зеб бериб, дил бўлди масрур.
Куттишдан чарчаган маънос ва маҳзун
Рухимни ёритиб таралганди нур.

Энди ёлғизмасман соғинч юртида
Ёришиб кетгандай ўнгу сўлларим.
Энди у яшашга беради умид...
Ахир, Бахт тутганди маҳкам қўлларим.

— Мен келдим! — деди у, — келишим бир оз,
Адашим кафтдаги чизиклар аро, —
Сўнгра жилмайди ва хижолатомуз
Деди: — Ушбу манзил ёзилмиш хато...

Иложи йўқ умид узининг,
Уртанади кўнгли қўймайди.
Билмайман-да қандай сузини,
Сен томонга ўтиб бўлмайди.

Сен томонда қайиқ тебранар,
Менинг эса қўлимда эшқак.
Тақдир бизни ўйнарми, синар?!
Бунча бизни қилмас эрмак.

Бўлди, етар, паймонам тўлди,
Ҳажр тунни улайман кунга.
Сен қайиққа ўтирсанг бўлди,
Мен ўзимни отаман сувга.

Шоир

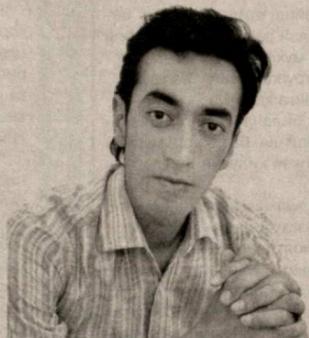
Қишлоқларда туглиб шоир,
Шаҳарларда жон бермоғи рост.
Унинг ўзи дарс берад, койир,
Она қишлоқ, пойтахтдир устоз.

Бу ерларда шовқин-у сурон,
Етишмайди жимлик, ёлғизлик.
Бағрикенг-у бешафқат уммон,
Фақат тезлик, фақат тигизлик.

Шаҳарларда юрса ҳам ўзи,
Сўзларида қишлоқ нафаси.
Унутилмас ул дарисиз дамлар,
Илк севгиси, шўхлик ҳаваси.

Ҳар қишлоқдан бошланган йўллар,
Шаҳарларга бориб тугайди.
Шаҳарларда юрса ҳам улар,
Қишлоғини кўмсаб йиғлайди.

Бек АЛИ

Ё қизга синайнайми?!
Оҳимга тўлиб осмон,
Ёмғир ёғди, Гулижон.

Ёмғир катта шаҳарни,
Бир лаҳзада этди забт.
Гоҳо оқшом толиққан,
Кўзларингдай мўлтираб
Сўнг жимгина, безабон,
Ёмғир ёғди, Гулижон.

Исломжон ҚЎЧҚОРОВ

Чизиқ — тақдир

Жайрон кўзларингизга узоқ термулдим,
Ундан мен ўзимни излаётгандим.
Зериктириб қўйди бу сукунатим,
Мен шундай ниғоҳ-ла сўзлаётгандим.

Ишқ — тақдир.
Билардим минг йиллар аввал,
Барини олдиндан сезаётгандим.
Гулим, пешонамга ёзилганмидинг?
Мен тақдир сўқмоғин кезаётгандим.

Ҳижрон кўкка туташ денгиз, дедилар,
Шу денгизни кечиб ўтаётгандим.
Олис-олисларда қирғоқ кўринса,
Демак, сенга қараб кетаётгандим.

Бир маъно топайин, деган илинжда
Дунёни девона кезаётгандим.
Тўққиндек мавжланган суғбул сочинини
Поёнсиз уммонга менгаётгандим.

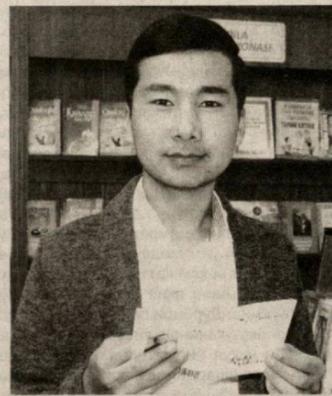
Тун бағрида ётган қиз,
Тунга шамсдай ботган қиз.
Кўзида қунар ботиб,
Кўзида тонг отган қиз.

Хаёллари кўнглининг
Кўчасидан ҳам узун.
Бу кўчада бегона
Хаёлга йўқдир изи.

Мен сойга юрак ёрдим:
Армоним бўлиб қолдинг.
Бағрим минг пора пайти
Сен ойга ниғоҳ солдинг.

Оймомо менга сирдош,
Бошимга нур сочади.
Чунки унинг ўзи ҳам
Юрагимга ботади.

Ислом АСИЛБЕКОВ

ҚОПЛОН

Тоғам менга эрта баҳорда бир кучукча олиб
келганди, бирам чиройли, кўрганларнинг
ҳаваси келарди. Унга Қоплон деб ном қўйдим.
Аваллига ҳадиксираб турган кучукча бора-
бора бизга ўрганиб кетди, биз билан ўйнаб,
ирғишлаб ортимиздан чопарди. Кўча-кўйда
ҳамроҳим эди.

Қоплон қаҳратон қишда болалади. Совуқ
юзни чимчилар, кучукчалар эса қоплоннинг
пинжиги суқилиб, дағ-дағ қалтирарди. Жов-
дираган кўзлари билан менга маънос тикил-
ганда юрагим эзиларди. Уйда мендан бо-
шқа ҳеч ким йўқ, ота-онам опамникига ме-
монга кетишган. Мен болалигимга бориб,
“Ит-ку, ҳеч нарса бўлмас”, деб парво қил-
мабман. Қоплоннинг илтижоли қарашлари-
ни тушунмабман.

Отхонамиз олдидаги эски, кичкина, тепаси
қулаб тушган уйчада Қоплон болаларини бағ-
рига олиб, авайлаб, уларнинг устидаги қорни
ялаб-юлаб тиллари билан тозаларди. Эрта
тонгда итимнинг увуллашидан чўчиб уйғониб
көтдим. У гоҳ мен томонга, гоҳ отхона олди-
даги уйчага қарар эди.

Шошганча ялангоёқ чопдим, уйча ичига кир-
дим. Қарасам, тўрттала кучукча совуқдан қотиб
қолибди... Афсус, агар мен эйтиборли бўлган-
нимда, иссиқ жой хозирлаб берганимда улар
қотиб қолмасмиди? Ота-онам меҳмондан қай-
тиб, мени роса койишди. Қоплон эса ҳамон
болаларининг бошида. Совуқдан қалтираёт-
ган бўлса-да, нари кетмас, улардан нигоҳини
узмасди. Ўзим ҳам музлаб қолаёзим. Дар-
ҳол эғнимга бирор нарса ташлаб олиш учун
уйга чопдим. Атиги беш дақиқа оёғимдан ўтган
совуққа чидолмадим, кечагина она қорнидан
тушган кучукчалар бир кун давомиди қанча-

Нуржаҳон УБАЙДУЛЛАЕВА

Вақт

Улкан дарахт остида
Кўкармоқда ниҳоллар.
Қаддини аста-аста
Кўгармоқда ниҳоллар.
Кўёш чиқса, тўйнар,
Қониб ичар, тўйнар.
Улкан дарахт уларнинг
Зўр шангидан суюнар.
Бўронлардан тўсади
Ниҳолларни авайлаб:
Кундан-кунга ўсади
Шоҳлари тарвақайлаб.
Ниҳоллар дарахт бўлди,
Бўронларни енгувчи.
Лекин улкан дарахтни
Кесиби кетди ўтинчи.
Дарахтларнинг остида
Ниҳоллар келар ўсиб.
Вақт аталмиш ўтинчи
Мудом кетади кесиби.

Чексизлик

Ҳар нарсанинг чеки бор,
Деганлар адашарми?
Сабрининг интиҳосин
Чегара аташарми?

Чеки йўқдир осмоннинг
Йўқ ҳислар поёни ҳам.
Ҳисоб билмас инсоннинг
Дунёда имкони ҳам.

Ахир, ўйланг, бормикин
Билимнинг чегараси.
Кашф этади бобоси,
Ўрганар чевараси.

Чексизликдир тарихнинг
Ибтидоси — илк кун.
Олга бошлар дунёни
Шу чексизлик қонуни.

лар қийналганини шунда англадим. Ўзимдан
хафа бўлдим. Қоплон аста-аста болаларини
тили билан ялар, устидаги қор парчаларини
бурни билан суриб
қўярди.

Қатрлар

Тушга яқин куч-
чукчаларни боғ че-
тидаги холи жойга
кўмиш учун отхонамиз ёнидаги уйчага бордим.
Юрагимни афсус ўртарди. Уларни қўлимга
оламан деб энди энгашган эдим, Қоплон ва-
жоҳат билан менга ириллади, орқага тисарил-
дим. Қоплон эса менга бир тикилди-да, изги-
риндан гўжанак бўлиб ётган болаларини яна
бағрига олди...

БУВИМНИНГ ТАРСАКИСИ

Бувижон, қани энди ёнимда бўлсангиз,
меҳрингизга қониб туярдим. Хануз минглаб
инсонлар орасидан шу меҳрни излайман. Сиз
эркатой набирангизни неча бор эркалаб, неча
бор инжиқликларини кечирдингиз. Аммо бир
тарсаки хаёлимдан ҳеч кетмайди...

Ёдимда, ўшанда тенгқур қишлоқ болалари-
га бош бўлиб, бир кампирнинг боғига “ўғир-
ликка” тушгандим. Фарқ пишган меваларни
қоқиб, исроф қилиб, сўнгра жуфтакни рост-
лаб қолган эдик.

Уша кунни боғнинг эгаси уйимизга келиб
бувимга арз қилди.

Қўрққанымдан бобомнинг ортларига бер-
киндим. Бувим воқеадан хабар топгач, юзим-
га бир тарсаки туширди.

— Нега бировнинг боғига кирсан? Буям ет-
магандек кимларни эргаштириб боргандинг?

Шунда биринчи бор бувимнинг қаҳрли
кўзларини, важохатини кўрганман. Бу менга
катта сабоқ бўлганди... Ҳозир кимдир қаттиқ
гапирса, оғринаман.

Шу лаҳзаларда ўша тарсакини соғинганим
рост.

Биламан, ўша кунни кўп афсус чекдингиз.
Тун билан ухлай олмадингиз, ёнимда узоқ вақт
ўтирдирдингиз, бувижон... Эрталаб олдимга бир
пиёла қаймоқ билан иссиқ қулча қўйдирдингиз.

Бугун ўйлаб қарасам, ўша тарсакида буюқ
меҳр бор экан, бувижон!..

Махалла идорасининг янги биноси ёнида сигарета тутати турган икки қурувчи шундай рўпарадаги эски, пастькамгина, отамзамондан қолган бир уйга тез-тез ижиргани қараб қўярди.

— Ана, момой яна чикди, — деди кулранг шапка кийиб олган киши шеригига имлаб. Иккови ҳам ўша ҳовлида кўринган кампирни кузатиб туришди.

Момо мункиллаганча уйдан чиқиб, туси ўчиб кетган калишини оёғига илди. Ҳаққошда кир ювиб ўтирган эвараси мағзава қўлини эстагига арта-арта югуриб келиб бу-всининг қўлидан тутиб ёрдамлашмоқчи бўлди. Момо "Қўявер, ўзим юраман" деган ишорани қилиб уни изига қайтарди. Кейин деворга суяб қўйган ҳассасини олиб кўча девори томонга юрди. Момо хастадек ҳорғин қадам босса-да, одатда, қўлидаги асога суянмай, ҳар эҳти-молга қарши олиб юрарди. Терак шохидан синдириб олган, ёмғир-қорда туравериб, ҳатто курт еб адо бўлаётган шу пўк таёқ қачон кўлга тушганини эслолмасча ҳам қўра. Аслида кампир таёққа суянадими ёки таёқ кампиргами, зимдан кузатган одамнинг ичини шайтон қитқалайди. Аммо бугун момо қўлидаги таёққа эҳтиёт бўлиб суянар эди.

— Ашраф, кара, момой биз томонга қараб келяпти, — деди бояги кулранг шапкали киши шеригига. — Тагин бир гаплашиб кўрсакмикин-а? Ётиги билан тушунтирсак рози бўлар?

— Икки дунёда ҳам рози бўлмади. Оксоқолнинг ҳам, ҳоким бова-нинг ҳам тиши ўтмади, сен билан менга йўл бўлсин, — деди Ашраф сигарета қолдигини четга чертиб.

— Э, уларинг осмондан келиб га-пиришган-да. Қарияларга одамга ўхшаб муомала қилиш керак. Ҳаққош кампир неччига кирган экан-а?

— Юзни уриб қўйганига ҳам аллақанча бўлган дейишди.

— Ох, қандай бахт.

— Бахтми, йўқми, билмадим, лекин менинг бобом тўқсонга кирганида: "Эй, ҳалиям юрибман-да кет-толмай, Худонинг ҳам эсидан чиқиб кетдимми", деб ёзирганиди, — деди Ашраф.

Момо деворга яқинроқ борди. Ёмғирларда ювилиб адо бўлаётган пахса девор оша кўчага назар ташла-ди. Девор орасига эшик ҳам ўрнатилмаган, ўрнига бир жуфт хода тираб қўйилган. Ана шу хода-лар ҳам кампирнинг қўлидаги таёқ-дек чириган бўлса-да, ҳамон гов ва-зифасини бажариб турарди. Девор-нинг бир парча қулаган жойига те-риб қўйилган кесакларни шамол қургур тез-тез паства тушириб ке-тади. Кампир ўзи билан ўқакша-ётган шамолга қасдма-қасд кесак те-риб, қайта қалаб қўйишдан эрин-майди.

Аслида деворнинг қулашига ана шу қурувчилар сабабчи. Хали баҳор юз кўрсатмай, қишлоққа ёпирилиб келишди. Ҳаммаёқни машина-трак-торларнинг шовқини тутиб кетди. Эски-туски иморатлар текислаиб, ўрнига бирпасда янги уйлар қурил-ди. Фақат Зайнаб кампирнинг уйи шу пайтгача бузилмасдан турарди. Аввал қурилиш идорасининг бош-лиги келиб, момога нималарнидир тушунтирмоқчи бўлиб кўрди.

— Бу чолдеворни энди бузамиз, эна, — деди бошлик, кампирнинг қулоғи яхши эшитмасча керак деб ўйлаб энгашиб. — Ўзи атрофингиз-даги қўни-қўшилларнинг кўпчилиги эски қулбаларини ташлаб, бошқа жойга кўчиб қишқанган экан-ку. Бу ердан қатарасига янги уйлар қура-миз. Янги қишлоқ бўлади бу ерда.

Момо ҳамишалик одатига кўра унинг қунчувоқ томонидаги тош устига ўтириб дам олаётган эди. У букчайган гавдасини бироз кўтариб бошлиққа қаради. Бошлик ҳам кам-пир нима деркан, деб қўлимсираб қараб тураверди.

— Одам яшаётган уйням бузар эканми, — деди момо хайрон бўлиб. — Биз қаерда қоламиз?

— Янги уй қурамиз, деяпман-ку. Мана бу чолдеворингизнинг ўрни-га янги уй қурилади, неварала-рингиз билан маза қилиб яшайсиз.

Момо, бу боланинг эси пастми, дегандай унинг ёнидагиларга ҳам бир-бир қараб қўйди.

— Уйни бузсанг, Ҳимматжоним келса қаерга боради? Уйини топол-май овора бўлсинми? — дея момо хафа бўлиб уйига қириб кетди.

Шундан сўнг қурувчиларнинг бошлиги қанча уринмасин, кампир-нинг кўнглига йўл топа олмади. Бир қуни қишлоқ оксоқолини бошлаб келди. У ҳам кўндиролмади. Қури-

лиш авжига чиққанда туман ҳокими Норимовнинг ўзи кампирнинг томи лейсувоқ, девори нураган, эшик-дерзаси омонат — гарибгина уй-га қадам ранжида қилди. Барибир натижа бўлмади. Кейин момонинг қизлари, қуёвларини авраб кўриш-ди.

— Кампир бечорани шу чолдевор-да қолдириб кетгунча, уйларингга олиб бориб қарасанглар бўлмайди-ми, — деб койган ҳам бўлишди.

— Энамиз бу уйни ташлаб ҳеч қаёққа кетмайди, — деди кенжа қуёв гапнинг индаллосини айтиб. — Эна, хоҳланг қизларингизниқиди, хоҳ-ланг невараларингизниқиди ашанг, қайси уйни танласангиз сизга ҳамма шароитни қилиб берамиз, деб кўп айтганмиз, унамади. Бўлма-са мана бу деворларни, уйингизни башқатдан қуриб берайлик, дедик. Ҳатто уйнинг томини томчи ўтмай-диган қилиб ёпиб беришимизга ҳам кўнмади. Тўғриси айтганда, кўзи-нинг оқу қораси — ўглини шу уйдан

Уйғун РЎЗИЕВ

УРУШДАН ҚОЛГАН ИМОРАТ

урушга кузатган. Хали ҳам қайтиб келади деяб кутгани-кутган.

— Э, шу пайтгача қайтмаган одам энди қайтармиди. Уруш тугаганига ярим асрдан ошиб кетди-ку. Уруш ўз номи билан уруш-да, — деди бошлик.

— Шу гапни энамнинг ўзларига айтиб кўринг-чи. У кишининг ўл-гани ҳақида қоррахат келмаган.

— Қора хат келмагани тирик де-гани эмас-ку.

— Ўлди дегани ҳам эмас-да.

— Тирик бўлганда ҳозир неча ёшга кирган бўларди?..

Тортишув қанча давом этмасин, бу гапни момога ўқирадиган вал-ломат топилмади.

Уч қизнинг орасидаги яккаю ёлғиз ўғил Ҳимматжонни уруш бош-лангандаёқ ҳарбий хизматга олиб кетишган. Мўйлаби эндигина саб-за урган йигит қишлоқдаги урушга қақирилган катта-кичик эркаклар қаторига қўшилганидан бир қулоқ ўсди. Бунга кўриб Зайнабнинг ҳам кўнглига илиқлик югурди. Аммо бу кўнгли қўрқув ва изтироб билан қоришган қувонч эди. Йигитлар юк машинасига чиққач, машина йўлни чаңгитиб жўнаб кетди. Ҳаммалари қўлини баланд кўтариб силқитган-ча хайрлашди. Ҳимматжон улар-ни кузатган одамлар кўринмай қол-гунча қўл силқитди. У гўё урушга эмас, бай-рамга кетаётгандай қулиб хайрлашди.

Балки йигитча қаёққа йўл олганини ҳали бутунлай англаб етмагандир ҳам. Унинг ана шу бегубор жилмай-ган чехраси онанинг кўзларида қолди.

Ҳаммаёқда уруш ташвиши, бир-биридан ваҳимали хабарлар. Зай-набнинг кўзларига уйку келмади. Ҳар бир нафасини хавотир билан олди. Боламдан нохуш хабар кел-масин, деб туну кун Худого илтижо қилиб чикди. Ҳимматжон билан бирга кетган йигитларнинг кўпчи-лигидан қора хат келди. Бир ҳовуч одам яшайдиган қишлоқда бир олам аза бўлди. Зайнаб ҳам аза ту-ганлардан кам йиғламади. Уруш ту-гаганини эшитганда, қилган илти-жолари бесамар кетмаганидан ке-чаю кундуз Тангрига шукроналар айтиб, ўглини кўзлари муштоқ бўлиб кута бошлади. Аммо...

Ойлар кетидан йиллар ўтса ҳамки, Ҳимматжондан дарак бўлмади. Ўтаётган йилларга қўши-либ эр-хотиннинг умидлари ҳам сўниб борарди.

— Зайнаб, — деди бир қуни эри хўрсиниб, — Ҳимматжоннинг боши омон бўлса, бир қуни остонамизни босиб келар. Келмаса, Яратганнинг иродаси.

Зайнаб нима деб жавоб қилиши-ни билмади. Бироқ орадан ўн йил-ча ўтган ўша кунларда Таштемир қассобнинг уруш вақтида қоррахат келган ўғли ўз оёғи билан қишлоққа кириб келганидан кейин Зайнаб-нинг умидлари бодрокдай очинган бодом гулларидек уйғонди.

— Менинг Ҳимматжоним ҳам кел-лади. Мана мен, деб қириб келади, — дея ўглининг йўлига ишонч би-лан қарай бошлади.

Ҳар қуни ҳовлини супур-сидир қилади. Эри эрта саҳарлаб темир-чилик устахонасига кириб кетади, қоронғи тушганда қайтади. Зайнаб уруш даврида далада қанчалик энг

шимариб ишлаган бўлса, энди яна шунча куч-ғайрат кўшилиб, тер тўқди. Хали турмушга чиқмаган кен-жасини уйда қолдириб: — Ҳаммаёқни супуриб, чойнак-пи-ёлаларни ювиб қўй. Уй ивирсиб ётмасин. Аканг келиб қолса дарров менга хабар бер, — деб қайта-қайта тайинлаб кетарди.

Далада кун бўйи қизининг ана шу хушхабар билан чақириб қолишини вужуди қулоқ бўлиб кутарди. Мабо-до эшитмай қолмадиммикан, деган хавотирда ҳар замонда бугдойзор-дан бошини кўтариб атрофга қараб-қараб кўяди. Лекин қанийди ўша хаяжонли ҳайқирик эшитила қолса. Бунинг ўрнига шамолда фарқ пиш-ган бугдой бошоқлари денгиздай тўлқинланади. Гала-гала чумчуқлар гоҳ булутдай осмонга кўтарилари, гоҳ шиддат билан пастлаб, бугдой-зорга сингиб кетади. Кўёш қиздир-гандан-қиздирари. Зайнаб иссиқ-дан қуйиб, томоғи қақраб кетса ҳам бунга сезмайди. Бутун хаёли уйда,

қилишяпти. Лекин йўл йўлликча қолди, хайрият. Ҳимматжон қайтса шу йўлдан тўғри уйни топиб кел-ади. Момо шундан умидвор. Аммо анави ҳеч нарсани тушунмайдиган шоввозларнинг "бошқа уйга кўчинг" деяверишлари юрагини гаш қила-ди-да.

Қурилишлар охирига яқинлашиб, бу ер бутунлай янги қишлоққа ай-ланди. Бир-биридан чиройли уйлар, мактаб, боғча, шифохона, эҳ-ҳе, ал-ламбало бинолар қурилди. Ҳамма-си гўзал, ҳаммаси рисоладагидек. Бироқ ўрталикда фақат биргина ҳовли яп-янги шойига аямалган бўз ямоқдек хунук кўриниб турарди. Норимовнинг таъбини тирриқ қилаёт-ган ягона нарса мана шу эди. Ҳаде-май вилоят ҳокими Тоҳировнинг шахсан ўзи келиб, қилинган жами-ки ишларни бирма-бир қабул қилиб олади. Мана бу алмисоқдан қолган чолдеворни кўрса тепа сочи тикка бўлмайди? Дунёга қачон келган-ини ҳам ҳеч ким билмайдиган бир

лининг деворини бузишга ҳеч ким жазм этмайди. Тоҳиров бажа-рилган ишлар билан танишиш учун келган қуни қури-лишлар охирига етай деб қолган, фақат йўлақларни текислаш, кўча чи-роқларини ўрна-тиш, йўл четлари-га кўчатлар экиш каби ишлар қолган эди. Қурувчилар ана бир зўр бериб ишлашса, бу юмушларни ҳам яқин орада яқунлай олишади. Тоҳиров шуларни куза-таркан, қўнгли анча кўтарилди. Бир пайт янги қурилган иморатларнинг ўртасида сўппайиб турган эски уйга кўзи тушиб, атрофдагиларга савол назари билан қаради. Норимов ав-

йўлда, машинада қўлини силқитиб хайрлашиб кетган ўглининг жил-майиб турган чехрасида. Ярим тун-да кўкда балқиб турган тўлини ой-нинг ёруғида мискин тандирига нон ёпганда ҳам, ҳар гал ўғли учун ало-ҳида қулча пиширар ва шу қулчани кўзларига сурта-сурта олам-жаҳон ниятлар қилиб, то бошқа ҳамма нонларни еб бўлмагунларича уни дастурхонга қўймай сақларди.

Эри эса бир неча ой бетоб бўлиб ётган, охири омонатини топ-ширди. Кўз юмар чоғи кўзларига ачингандек узоқ терми-либ турди. Кейин сўнги васиятга чоғлангандек чўқур нафас олди-да, унга тасалли берди:

— Зайнаб, — деди у аёлининг қўлини жонсизгина ушлаб, — умид-ингни узма. Ҳимматжон ўғлимиз келади, албатта, келади. Кўксига нишонлар тақилган аскар кўйми-да кириб келишини кўриш менга на-сиб этмади-да, аттанг...

Уруш алангасини ёққанлар бу аланга ўчоғидан неча ўн минглаб чақирим узоқларда ҳам одамлар шу олов захрининг қурбони бўлажаги-ни ҳеч қачон хаёлларига ҳам кел-тирмаган бўлсалар керак. Ҳар бир портлаган бомбанинг осмону фа-лақча ўрлаган қуюқ тутунни олис-олисларда минг бир хавотирда яшаб юрган одамларнинг ҳам юра-ғига кўрқинчи соя ташлашини улар мутлақо тасаввур пучмоқларидан ўтказмайдилар. Зайнабнинг эри ар-мон билан кетди. Аёл тақдирнинг ушбу синовиға ҳам чидашга ўзида куч топди. "Ҳали Ҳимматжоним кел-син, ҳамма азоблар унутилади", деб ўзига таскин берадир.

Момо қариган чоғида ҳам ҳар қуни йўлга қарашни қанда қилма-ди. Уйнинг қунағи томонидаги хар-санг тош устига ўтириб, ўғли қўл силқитиб жўнаб кетган йўлга кўз-ти-кади. Нега эри қўпична шу харсанг устида хаёл суриб ўтирганини энди пайқайди. Бу ердан ўша йўл тўп-пай-тўғри кўриниб тураркан. Мабо-до Тангрининг инояти билан Ҳиммат-жон қайтиб келса ҳам бу ердан унинг келаётгани ҳов узоқларданок яққол кўринади ва она оёғини қўлига олиб жигарбанднинг исти-қболига чопайди. Бу қўнча йўлга неча бор қумлар тўқилиб, болаларни урушга олиб кетгучи ҳалиги маши-на чаңгитиб кетган тупроқлар кум остига беркинди. Мана, энди қум-лар устини теп-текис асфальт ҳам

кампирга тушунтирилмаган қанақа раҳбарсиз, деб Норимовни ер бил-лан битта қилмайдими? Ўтган са-фар келганида ҳали қурилишлар ав-жи палласида давом этаётган, ҳаммаёқ тўс-тўполон бўлиб ётгани учун бу уй кўзга ташланмаган эди.

Норимов оёғи қуйган товук-ндай типирчилаб, кампирни кўн-диришга чора ахтарарди. "Ахир, қанақа тушунмайдиган, ўзининг фойдасини билмайдиган кампир экан-а бу. Товуқхонага ҳам ярамай-диган вайронасини бузиб, яп-янги уй қуриб берамиз деяпмиз-ку", дея жигибийрон бўларди у. Таваққал қилиб буздириб юборай деса, ав-вал бошида нима бўлганини била-ди, кампирнинг қарғиши ёмон. Ус-тига-устак бутун қишлоқнинг гап-сўзига қолади. Ушанди қурувчилар-нинг бошлиғи момони ҳеч кўнди-ролмаган, жаҳл устида тракторчи-га: "Кампирдан сўраб ўтирадиган ахлоқ борми, буз мана бу девор-ларни", деб буйруқ берди. Трактор-чи ҳам тап тортмасдан ишга кириш-ди. Тракторнинг кураги билан кўча томондаги деворни бир урган эди, деворнинг бир қисми қулаб тушди. Момо жон хайбатига тракторнинг олдига кўндаланг бўлди. "Ҳах, уйимни бузганнинг қўллари синсин илойим", деб қарғайди. Кейин шун-дай ғазаб билан қарадики, трактор-чи йигит умри бино бўлиб хали аёл эотининг бундай нафратозни ниго-ҳини кўрмаган эди. У оёқ-қўли қал-тираб, тракторнинг овозини ўчи-рди. Шошиб кабинадан тушаётган эди, оёғи бир темирга илашиб, паства қўли билан йиқилиб тушди. Чап қўлини уқалаганга вой-войлаб ётиб қолди. Момо унга юраги ачиб, ёнига бориб ўтирди-да, қўлини уш-лаб қўрди.

— Ҳай, аттанг, ёмон тушдингми, болажоним? Энанг ўргилсин, мен сени қарғамдим, мана бу трактри-рингни қарғамдим. Қўлинг қонаяпти-ку, болам, кел, мана бунга боғлаб қўй, — дея момо бошидаги рўмо-лини ечиб, тракторчининг қўлини боғламоқчи бўлди.

— Э, олинг чириган латтангизни, қўли едингиз-ку, — деб йигит тра-кторига ҳам қарамасдан, афти бури-шиб нари кетди.

Момо йигитга ачина-ачина ўзига ўзи гапириб, деворнинг бўлакчили-ни кетган кесакларини ёрдамлашгани чаңгитиб кетган тупроқлар кум остига беркинди. Мана, энди қум-лар устини теп-текис асфальт ҳам

валига нима дейишни билмай ка-ловлашиб қолди. Кейин бор гапни тушунтирди. Тоҳиров авзойи бузи-ли, ўша уй томонга юрди. Уй ич-карисига, қулаб кетмасмикан, де-гандай ҳадиксираб қадам қўйишди. Норимов момога, балки таъсир қилар деган умидда Тоҳировнинг рутбаю обрўйини айтиб обдон та-ништирди. Момо бу каттақонлар-нинг қай мақсадда Тоҳировнинг сезиб турганидан оғизлигини тан олгандек бир сиқим бўлиб ўтира-верди. Тоҳиров момога синкклаб разм солгач, ёнидагиларга маъно-ли кўз ташлаган эди, ҳаммалари уни ёлғиз қолдириб, ташқарига чиқиб кетишди.

— Ох, бу кампир ҳаммамизни пи-чоксиз сўяди-да, — деди қурувчи-ларнинг бошлиғи бошини чайқаб. — Ҳозир хўжайиннинг кайфиятини бу-зиб чикарса борми, шунча қилган меҳнатимиз асфаласофинга кел-ди. Тоҳиров вақтини ҳам аямай момо билан узоқ сўхбатлашиб ўтирди. Кейин уйдан фаромуш қиёфада чиқди. Фақат у чиқаётганда орти-дан момонинг: "Ҳеч бўлмаса Ҳим-матжоним келганча турсин, болам", деган илтижолу ғамзада овози эшитилди.

Тоҳиров индамай эшикдан чиқди. То машинага ўтиргунча ҳам ҳеч ким-га бир оғиз гапирмасдан жўнаб кет-ди. Норимовдан бошлаб ҳамманинг юрағига гулгула тушди.

— Тамом, кампир битта ўқ билан ҳаммамизни ўлдирди, — деди қури-лиш бошлиғи тарвузи қўлтиғидан тушиб.

Момо шамол қулатган ке-сакларни жойига териб қўйди. Кейин кўчага қараб узоқ тер-милиб қолди. Энди бу кўча аввалги кўча эмас. Бир-биридан гўзал имо-ратлар қурилибди. Ҳар қуни маши-на тракторларнинг ҳам шовқини деярли тинибди. Йўл четларига да-рахт кўчатларини экаётган одамлар кўринади. Бир қаторга тизилган ус-тунларга ранг-баранг ленталар илинибди. Байрам бошланади ше-килли? Момо аста уйи томон юрди. Кўнчувоқдаги қадрдон харсанг ус-тига ҳорғин ўтириб, йўлга қаради. Аввалги тупроқ йўлдан асар ҳам қолмаган, яп-янги йўл кўриниб ту-рибди. Бироқ шу янги йўл устида биронта одамнинг қораси кўрин-майди. Момо эшик томон ожиз қадам ташлади. Деворга эски таё-

ғини суяб, ичкарига кириб кетди. Момонинг ана шу ҳаракатларини кузатиб ўтирган иккала қурувчи мум тишлаб қолаверди.

Эрталаб момонинг уйдан йиғи товуши эшитилди. Бутун қишлоқ ўша эски уйга қараб шошилди. Хар ким момо тўғрисида билганича га-пириб келарди.

— Кампирнинг ўлгани тўй бўлса, бунча уввос солиб йиғлашмасча, — деди кимдир.

— Одам ўладия тўй бўлар экан-ми?

— Э, бу момой у эшикдан бу эшикка етгунча бутун бошли бир аср ўтиб кетди-ку...

Бу хабарни эшитган Норимов энди қурилишда қандай бурилиш қилиш кераклигини ашин тезлиги-да чамалаб чикди. Лекин аввал раҳ-бариятнинг фикрини сўраш керак. Фурсатни бой бермай Тоҳировга кўнғироқ қилди. Кампирнинг вафот этганини айтиши билан Тоҳиров афсус билан: "Эҳ, — деб уюрдю сўнг чўқур хўрсиниб, — майли, Ярат-ганнинг иродаси, жойлари жаннат-да бўлсин. Қутиб туринлар, етиб бораман", — дея гўшақни қўйди.

Одатда ҳар бир дақиқани қадрлайдиган раҳбарлар оғзидан чиққан гапни оғишмай ба-жарадилар. Тоҳиров айтган вақти-га етиб келди. Кўча бошида уни кўпчилик бўлиб қутиб олишди. У ғамгин қиёфада эди. Шундай бўлса ҳам Норимов қачондан бери ичида сақлаб турган бир гапни айтиб ол-моқчи бўлди.

— Режадаги ишларнинг ҳаммаси битди, қишлоқ тап-тайёб. Биттаги-на шу ҳовли бошоғриқ бўлиб тур-ган эди. Бунга ҳам, мана, йўл очил-либ турибди. Энди қурувчиларга яна бир-икки ҳафта жавоб бермай турсак, бу уйни ҳам бошқатдан қуриб, чиройли қилиб топшириша-ди-да. Еки бу жойни текислаб, бун-дайроқ стадион қуриб юбурсак ҳам ёмон бўлмайди назаримда, — деди у жўяли таклиф айтгандай салмоқ-лаб.

Тоҳиров унга ёвқараш қилди-да, халойиқ йиғилган ҳовлига қараб тез-тез юриб кетди. Жанозадан олдин қишлоқ оксоқоли одамларга юзланиб хитоб қилди:

— Азиз биродарлар, — деди у кўзида ёш билан, — Зайнаб она фа-қатгина ўз фарзандларининг эмас, ҳаммамизнинг онамиз эди. У киши билан бугун видолашяммиз. Ҳали-замон мана бу уйлари бузилиб, ўрни ҳам билинмай кетар. Лекин Зайнаб онамизни асло унутмайлик.

— Йўқ, ҳеч қачон бузилмайди, — деди Тоҳиров қатъий оҳангда бу мавзуга сўнги нуқтани қўйиб. — Бу уй шу муҳтарам онахонинг садо-қатий матонатидан ёдгорлик бўлиб қолади.

Қурувчилар кимсасиз мунғайиб қолган уйнинг бир дона кесағига ҳам тегадилар. Фақат кўча томон-дан бошқа янги иморатларга мос қилиб нақшинкор темир эшикли баланд девор кўтаришди. Гўё мана шу девор икки асрни, икки замон-ни ўртасидан ажратиб турувчи мўъжизага ўхшайди. Деворнинг бир тарафиди изтиробга тўла уруш дав-рларини ёдга солувчи гариб суку-нат, иккинчи тарафиди эса инсон ақлу заковати ва тинчликнинг куч-қудратини англатувчи саодатли ҳаёт манзараси. Бир-биридан хуш-сурат биноларнинг ўртасидан янги, равон йўл қурилган. Шу йўлдан бай-рам қуни гул кўтарган йўқувчилар саф тортиб тепалиқдаги кўп йиллар аввал қурилган хотира майдонига боришлари ва урушда шахид бўлган аскарларни ёд этиш учун ўрнатил-ган рамзий қабр тошлари устига гуллар қўйишади. Бу қабр тошла-рига урушда бедарак кетган Ҳим-матжоннинг ҳам исми ўйиб ёзилган. Бироқ бу хабарни неча йиллардан бери ҳеч ким Зайнаб момога айт-мади... айта олмади.

10 май — Фафур ҒУЛОМ таваллуд тоған кун

Дадам билан Собир Абдулланнинг дўстлиги дадам Кўқон, Андижон ва Наманганда бўлиб, "Муштум" журнали ва "Камбағал деҳқон" газеталарига очерк, ҳикоя, фельетонлар ёзиб юрган вақтларда бошланган.

Собир Абдулла Кўқон шахридан Фарғонага кўчади. Шойнинг хужраси водийлик ижодкорларнинг дийдорхонасига айланади. Дадам бу гурунларда кўп қатнашгани ҳақида ўша ерлик адиблар эсдаликларига ёзишган. Дадам ва Собир Абдулла, водийлик Боқий, Маҳжурий, Анисий, Ҳабибий ва бошқа ижодкорлар билан 30-йиллар охири ва 40-йиллар бошларида Алишер Навоий юбилейи муносабати билан ташкил этилган кўмитада бирга ишлашгани пайтада бу дўстлик янада мустаҳкамланган.

Собир Абдулла Тошкентга кўчиб келганидан кейин уларнинг оғайнигарчилиги оилавий дўстликка айланган. Саодат хола (Собир Абдулланнинг аёли) хушфёъл, димоғида гапирганигами, худди эрқаланаётганга ўхшарди. Хубичимликлари учун ҳам пардоз-андоз, кийимлари жуда ярашарди.

Собир ака камсуқум, камтар, кўнгилга тегмайдиган тарзда гапирарди. Ҳазил, қизиқчилик қилганида иймангандек бўлиб турарди. Собир ақанинг "Тоҳир ва Зухра" пьесаси ёки "Мавлоно Муқимий" асарларига ёзилган шеърларини бизникида Юнус Ражабий, Комилжон Ғижжакчи, Ҳабибий домла, дадам ўзларича куйга солиб хиргойи ҳам қилиб кўришарди. Баъзан Шайхзода домла озарбайжонча ашулаларни айтадиган хушовоз

Дўстлик меҳри

қўшиқчини уди билан олиб келар эди. Шунда Ятим Бобожонови ҳам театрдан айтиб чиқар эдим. Дадамининг Собир Абдуллага ёзган "қорхат"ларини ўқимаган одам йўқдир. Дадамининг вафотларидан сўнг Собир Абдулла хотирлаб "Навирон йиллар, олтин сатрлар..." мақоласида шундай ёзган: "1945 йилнинг ноябри, биринчи қор, қор ёққан кун ўз ижодий хонамда ёзув-чизув билан машғул эдим, эшик қоқиб, ёш адиб, шoirлардан Туроб Тула ва Саид Аҳмад ҳамда яна икки йигит келиб қолишди, бошим кўкка етди. Аммо йигитлар узок ўтирмай кўзгалдилар ва орамизга

андак узоклик тушиб, кўпдан бери кўришмаган Фафур акадан "элчи" бўлиб келганларини, эртага уникига боришимни илтимос қилиб, чиқиб кетди. Орадан бир соат ҳамаси фурсат ўтар-ўтмас Фафур Ғулом телефон қилиб, жиддий оҳангда мени биринчи қор билан қўтлаб, орқасидан шу сўзни илова қилди: "Жуда соддасан, дўстим! Сенинг шу самимийлигингни яхши кўраман! Китоб жа-вонингдаги Фузулий баёзининг орасидан қорхатни олиб ўқи! Фузулий кўлэма баёзини очсам, орасидан шу қорхат топилди:

ҚОРХАТ

Кўлингизда ярқираб турган бу хат — қорхат, укам, Кўлга тушдингиз, иложсиз, белни боғлайсиз маҳкам.

Бисти панжум йилгилурмиз уфати чор, ўргилди, Ҳарнаки тоғпан — таянган бўлса ночор, ўргилди.

Ун қадж гўшт, бир қаз — тошкентча "юрин", дейдилар, Кўлга тушгач, хоҳ ранжи, хоҳ огрин, дейдилар.

Иссиқ уйда сиз мулозим, биз таралло қилгумиз, Мияни кўлга қоқиб бергунча ялло қилгумиз.

Воқсан, ёддан чиқай дебдир талабининг тагтиси, Яхна гўшт, япроқ қаз — закускамизнинг мангиси.

Ким келур эркан десангиз: сақлабон эски удум, Мен бўлурман, мавлавий Шайх, мулла Уйғуни фўрум.

Ёз ҳам ўтди, куз ҳам ўтди, қорга чўмди боғлар, Боғингиздан бир гуҷум ҳам тотмади ўртоғлар.

Собиرو, тап бер ўзинг ҳам, биз каби меҳмон қани, Борми инсофинг, оромизда ушлаган нон қани?

Балки бу сўҳбат аросида ечилгуси тугун... Хулласи, ман ярағуб бўлсин зиёфатлар тўқун,

деб Фафур Ғулом.

Кўлга тушсам жавобгарман, даб кўлим кўйдим.

1364 мукобил рўзи жумъа биринчи қурбон

(1945 йил 16 ноябрь)

Қоидага мувофиқ шу билан камина кўлга тушди ҳисобланиб, шу кунгиче таклифнома ёзишга киришдим.

"Бадр Шойший соний, замон адабиётининг ширин лисони, сўҳбатнинг жони, дўстларнинг меҳрибони, "Машраблар қиссаси"нинг қаҳрамони латифағуайларнинг хазинаю қони, яъни биродарим Фафур Ғуломий қорхатига мувофиқ

ТАКЛИФНОМА

Ассалом эй дўсту қадрдон Фафур, Файласуф ҳозик Луқмон Фафур! Ҳафталаб ўтди, ўзим чиқмадим. Сигмаганим жойга бошим тикмадим. Мақсад ўлиб, дўстларимни бир кўриш. Бир чақириб бошларидан ўргилиш. Ўйлаганим бўлсаки: "Қилган ароз!..." Мен ким мен сизга қилиб бунда ноз! Ёлғиз ўтиб ҳар куним ҳар кечам, Аҳли аёл ила мунаввар кечам. Гулшан ила бўлса гулстон чаман, Равшан этиб равшани ширин зақан. Сув каби бир умр ўтар шу қиёс, Қисқа қилиб сўзин, қилай илтимос. Истасангиз қулбага меҳмон бўлиш, Дўсту қадрдон тангга жон бўлиш: Қазн, узум, мантшо, ёлғич пивар! Йўқласа ким-кимни қадр ўнатар! Соқиб сўҳбат майна, қачон бир қонаман Улфатий ҳамжонс истаб ҳар кеча тўлғонаман.

Ҳурмат билан мезбон:

Собир Абдулла
1945 йил 17 ноябрь.

Айтиш керакки, бу икки қадрдон бир-бирларига кўплаб хатлар ёзган, шеърлар бағишлаган. Кўплаб дўстлар билан ёзишган мушоиралари, шеърлари ажойиб ўхшатишлар, самимий дўстлик ҳазилларига тўлиб-тошган. Дадам вафотидан кейин ҳам Собир ака дўстини кўмсаб уйимизга келиб, аям билан узок сўҳбатлашиб, дадамининг ҳислатларидан гапирар. "Дўстимдек одам энди йўқ, мен учун олам бўшаб қолган-дек, синглим бизга чидам берсин", дерди ҳар келганларида.

ОЛМОС,

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

ҚИЗИЛҚУМ САНЪАТ
ҒУНЧАЛАРИ

Навоий шахридаги "Фарход" маданият саройида ўн бешинчи "Қизилқум санъат ғунчалари" анъанавий болалар кўрик-танлови бўлиб ўтди. Тадбир истеъодли ўқувчи-ёшларнинг ижодий қобилиятларини янада ривожлантириш, ижро кўникмаларини мустаҳкамлаш, ёш иқтидорларни кашф этиш ва уларнинг ижодини тарғиб қилиш мақсадида ташкил этилди.

Навоий тоғ-металлургия комбинатига қарашли маданият муассасалари ўртасида бўлиб ўтган маъруз танловда беш ёшдан ўн олти ёшгача бўлган етти юз эллиқдан ортиқ ўсмир яккахон кўшиқчилик, оркестрлар, вокал ансамбллари, зарбли чолғу ансамбллари, миллий, эстрада, халқ рақслари, замонавий рақс ва фольклор-этнография ансамбллари йўналишлари бўйича қатнашди. Тадбир голлиблани тақдирлаш ва улар иштирокидаги гала-концерт билан якунланди. Соврин Зарафшон шахрининг "Олтин водий" маданият уйи солисти Тахмина Асильхоновага насиб этди.

Танлов

"ШАРҚ АТИРГУЛИ — 2019"

3-7 май кунлари Тошкент шаҳрида иккинчи Халқаро «Шарқ атиргули — 2019» болалар ва ёшлар фестивали бўлиб ўтди. Фестиваль Маданият вазирлиги тасарруфидаги «Шарқ атиргули» болалар ижод уйи ҳамда қатор ташкилотлар ҳамкорлигида ташкил қилинди. Кўрик-танловнинг очилиш маросими 3 май кунини «Ашхобод» боғида бошланиб, 7 май кунини «Туркистон» санъат саройида нияҳосига етди. Фестиваль пойтахтимизга ташриф буюрган чет эллик иштирокчилар ва юртимиз истеъодли ёшларининг тантанали юриши билан бошланди. Кўрик-танловда 4 ёшдан 28 ёшгача бўлган болалар ва ёшлардан тузилган эстрада, фольклор, вокал, театр ҳамда рақс санъати жамоалари беллашди. Айниқса, "Фристайл" рақс марафони ажойиб ўтди, боғда дам олиб юрган одамлар ҳам рақсга тушиб кетишди. Танловнинг беллашув қисми «Зарафшон» концерт залида ўтди. Голлибликни кўлга қиритган иштирокчилар «Туркистон» саройидаги хайрлашув дастурида диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Бегойим ИСЛОМОВА

ҚАЛБИ ДАРЁ ШОИР

Бошида дўппи, оёғида этик, мўйлов кўйган, буйинбоғ тақмаган одамни кўрсангиз, шубҳасиз деҳқон ёки қишлоқ хўжалигининг бирор тармоғида ишлаётган одамдир, деб ўйлайсиз.

"Ўқитувчи" нашриётида хизмат қилган кезларим худди шундай қиёфага бир йигит йул-йўлақай мен билан салом-алик қиладиган бўлиб қолди. Аввалига мен уни ҳам шундай ўйлагандим. Бирок кейин у кишининг исминини айтиб (кимдандир эшитган бўлса керак), кўл бериб сўрашиши менда қизиқтириш ортирди. Камина хоҳ катта мансабдор, хоҳ оддий хизматчи бўлсин, бундан қатъи назар, содда, самимий инсонларни хуш кўраман, ҳурмат қиламан. Хуллас, мен билан эски қадрдонлардек куюқ ҳол-аҳвол сўрашиб юрган бу деҳқон-намо кишининг қимлигини астойдил билгим келди. Сўраб-суруштириб, ахйир аниқладим. Бу инсон танқили шоир Маъруф Жалил экан!

Эндики учрашувлар, ўзаро сўҳбатлар бошқачароқ тус олди: шоир ва ёзувчилар шахсияти, улар ёзган асарлар, яна ўзимизни қизиқтирган бошқа турли мавзуларда бемалол гаплашадиган бўлдик.

Мен 1981 йили чоп этилган "Мен сув ичган дарёлар" номли шоир ўзи каминага дастхат ёзиб тақдим этган китобини ўқигач, Маъруф Жалил анов-манов эмас, балки етук шоир эканига тан бердим ва

тасаввуримда ўзимча деҳқон ёки фермерга ўхшатган ўша камтарин зотни қайтадан кашф этдим!

Унинг илҳом билан ёзилган қуйма шеър ва газалларини ўқиб роҳатланасиз, янада кўпроқ яшагингиз келиб қолади. Бу шеърларда худди сизнинг ҳам дилингиздаги гаплар айтилганидан ҳаяжонланасиз. Маъруф Жалил қуйидаги шеърда ўзи қандай одам эканлигига эътиқоди нимадан иборатлигини аниқ-тиниқ айтиб қўя қолган:

Сотганим йўқ виждонимни, сотганим йўқ,
Дуч келганга таъна тошин отганим йўқ.
От тепкисини от қўтарар, тулким эмас.
Шу сабаб мен тулқига сўз қотганим йўқ.
Бирор зотнинг ёстигини қуритмадим,
Йўқ, мен бундай гуноҳларга ботганим йўқ.
Ҳалол ишда кун кечирдим, ҳалол ишлаб
Нопок дарахт мевасини тотганим йўқ.
Ёмон уруғ эка туриб носоз ерга,
Зинҳор-зинҳор яхши ҳосил қутганим йўқ.
Нима бўлса толемдан кўрдим, аммо,
Эътиқодим, сени пулга сотганим йўқ.
Менинг битта Ватаним бор ер юзюда,
Ундан гўзал Ватан излаб чопганим йўқ.
Буни юракни туб-тубигача забт этиб, ки-
шини ҳаяжонга солувчи ўтги шеър деса
бўлади!

Маъруф Жалил шеърларини ўқиганингиз сари Ватанга солиқ, ёрга, дўстга вафодор бўлишни, табиатни, ҳаётни яна-да кучлироқ севишни, ғийбатчиларга нафрат билан қарашни чуқур англаб етасиз. Айниқса, унинг "Ота насиҳати", "Раҳмат, одамлар", "Дарахт", "Мен мард рақибларни ҳайратга солиб...", "Йўлтўсар ва ғийбатчиларга" каби шеърлари ростўйлиги, самимийлиги, фалсафийлиги билан ўқувчини ҳаяжонга солиб, хотирасида мустаҳкам ўрин эгаллайди.

Кунларнинг бирида шоир билан орамизда қизиқ гап бўлди. У билан гаплашиб туриб, сўрадим: — Маъруфжон, бир китобингиздаги кўпгина шеърлар остига "Пайшанба" сўзини ёзиб қўйибсиз. Биз ўзбекларнинг уйда пайшанба ош дамланадиган кун бўлгани учун шу кунни илҳом қайнаб, кўпроқ шеър ёзганмисиз дедим ҳазил аралаш.

Шоир бу гапимга бошдан дўпписи тушиб кетай деб, шундай хандон ташлаб қулдики, кўзларидан тирқираб ёш чиқиб кетди. Мен шоир нима учун бу қадар қаттиқ қулга-

нига тушуна олмай, анграйганча жавоб кутиб туришман. Бир пайт у маза қилиб қулиб олгач: — Оббо Жаҳонгир ака-ей, мени аския қилиб, роса бошлангиз-ку! Шеърлар остидаги бу сўз сиз ўйлаган "пайшанба"ни англатмайди. Мен тутилган қишлоқнинг номи — "Пайшанба". Сиз айтган шеърлар ўша қишлоқда ёзилган, — дея тушунтирди қулгидан ўзини тўхтата олмай. Бу жавобини эшитиб, мен ҳам қулгидан тийила олмадим. Шу кундан бошлаб шоир мени кўрди дегунча, қулгадан саломлаша олмайдиган бўлди.

XX аср ўзбек адабиётининг ўз ўрнига, ўз овозига эга ҳассос шоирни Маъруф Жалилнинг ўтги шеърлари жамланган "Мен сизни севадим", "Раҳмат, одамлар", "Қўшиқ иштиёқи", "Дарёни излар шамол", "Мен сув ичган дарёлар" номли китоблари бугун муҳлисларнинг қалб мулкига айланган.

Бир неча йиллар дилтортар сўҳбатлар қуриб, ишхонада, тўй-ҳашамларда бирга бўлиб юрган қадрдон дўстимиз, камтарин, хокисор инсон, қалби дарё шоир Маъруф Жалилнинг охириати обод бўлсин.

Жаҳонгир ПИРМУҲАМЕДОВ

Юртимизнинг машҳур рассомларидан бири Александр Волков 1886 йили Фарғона (ўша пайтдаги Скобелев) шаҳрида харбий шифокор оиласида туғилган. Соҳа мутахассисларининг таъқидлашича, А. Волков Ғарб тасвирий санъат услубларини Шарқнинг ёрқин бўёқлари билан муштарак этишга муваффақ бўлган иқтидорли рассомдир.

Туркистон авангардининг отаси ҳисобланган А. Волковнинг ҳаётий даврида ягона расмий кўرғазмаси 1957 йили Тошкентда бўлиб ўтган. Хорижий мам-

лакатлардаги дастлабки кўрғазмаси эса, 2012 йилда Лондондаги Christie's ким-ошиди савдо уйининг кўрғазмалар бўлимида ташкил этилган.

Мусавир асарларига ҳоз ёрқинлик ва шарқона уйғунлик унинг шеърларида ҳам яққол кўзга ташланади. Бундан салкам юз йил аввал ёзган "Зангиота" номли шеърда, бир томондан, ўша давр руҳиятини тиник рангларда чизган бўлса, иккинчи томондан, у ушбу муқаддас қадамжонинг бугунги манзарасини олдиндан тасаввур қилгандек туюлади.

Александр ВОЛКОВ

Янги таржима

ЗАНГИОТА

Пешин, мудрар чилла тафтида
Зангиота қишлоқ бозори.
Маҳзун турар сукут қафтида
Азиз авлиёнинг мазори.

Зангиотанинг пок қушлари
Қоҳирадагидан кўра мўл.
Дунё гулшанида учрарми
Бу чаманда чирой очган гул.

Сўғдиёна диёри аро
Зангиота — тинч, шинам гўша,
Чойхонада хуштаъм буй тараб,
Райҳонли чой тайёр ҳамиша.

Зангиота — зикр макони,
Хуш олгучи пештоқларга боқ,
Кўрясанми шахд, нур, зиёни?
Ҳозирча бу ланжлик ва мудроқ.

1923 йил.

Ғулом МИРЗО таржимаси.

"ОЛОВЛИ ГУЛДАСТА"

Қуролли Кучлар фахрийси, Ўзбекистон Ёзувчилар ва Журналистлар уюшмаси аъзоси Искандар Раҳмоннинг "Оловли гулдаста" ("Ўзбекистон" НМИУ нашриёти, 2019) номли китобида юртдошларимизнинг Иккинчи жаҳон урушида фашизмга қарши олиб борган тенгсиз курашлардаги мардлиги, жасорати, шунингдек, уларнинг урушдан кейинги йиллардаги фаолиятлари ҳақида ҳикоя қилинади.

Абдуқано Абдурахимов,
Ўқитувчи

ЭЪТИБОР ВА ҒАМХЎРЛИК

Президент Шавкат Мирзиёевнинг "Хотира ва Қадрлаш кунига тайёрлик қўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан, "Аждодларни хотирлаш — муқаддас қадрият", "Эътибор ва ғамхўрлик — инсоний бурч" шiorлари остида ўтказилган тадбирларни юқори савияда ташкил этиш белгиланган.

Ёнги хавфсизлиги институти профессор-ўқитувчилари ва курсантлари томонидан 9 май — Хотира ва қадрлаш кунига бағишланган бир қатор тадбирлар уюштирилди. Жумладан, институт жамоаси томонидан "Нуроний" жамғармаси билан ҳамкорликда пойтахтимизнинг барча туманлари ҳамда Тошкент вилоятининг Зангиота ва Янгийўл туманларида яшовчи 76 нафар Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси ва фронт орти меҳнат фахрийларини байрам муносабати билан табриқлаб, уларга қимматбаҳо эсдалик совғалар топширилди. Шунингдек, ижтимоий ҳимояга муҳтож фахрийларнинг хонадонларида ҳашарлар уюштирилиб, турли гул ва сабзавот қўчатлари экиди, ободлаштириши ишлари олиб борилди.

Шерали АНВАРОВ, Фарҳоджон ХОЖИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ
Ёнги хавфсизлиги институти ходимлари

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва "Ижод" жамоат фонди уюшма аъзоси, таниқли ёзувчи
Исмаи НОРБЕКОВ
вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардлик билдиради.

O'ZBEKISTON
ADABIYOTI VA SAN'ATI
Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Электрон манзилимиз: uzas.gzt@mail.ru

Муассис:
ЎЗБЕКISTON
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ
Бош муҳаррир
Ўқтам МИРЗАЁР
Хайқори.ш.ш.з:
akfa

Тахририятга келган кўлэмаалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.
Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Абдумажид АЗИМОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ
Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида
26.11.2014 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган.
Алади — 6123. Буюртма Г — 555.
Ҳажми — 3 босма табоқ А-2.
Нашр кўрсаткичи — 222.
Ташкилотлар учун — 223. 1 2 4 5 6
Таъқий ва адабиётшунослик бўлими: 233-57-42
Нам ва наср бўлими: 233-58-60

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ.
«ШАРҚ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонаси.
Босмахона манзили:
Буюқ Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти — 21.45.
Босишга топширилди — 19.05.
СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИН.
ISSN 2343-614X
4772381614000